

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ได้นำเสนอแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเรียงตามลำดับ ดังนี้

1. รูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ
2. การจัดการเรียนร่วม
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับอ่านและการเขียน
4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแบบฝึกเสริมทักษะ
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

รูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ

การจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ เพื่อให้โอกาสและตอบสนองความต้องการพิเศษของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษของประเทศไทยมีรูปแบบ ดังนี้ (ผดุง อารยะวิญญู, 2542, หน้า 2)

การจัดในรูปแบบโรงเรียนการศึกษาพิเศษ (Special School) เป็นการจัดตั้งโรงเรียนที่รับเฉพาะนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษแต่ละประเภท เข้ามาเรียนรวมกันในโรงเรียนพิเศษ โดยเฉพาะมีทั้งโรงเรียนประเภทประจำ และประเภทไปกลับ โรงเรียนประเภทนี้จัดตั้งขึ้นเกือบทุกจังหวัดทั่วประเทศ การจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษแบบนี้ อาจกล่าวได้ว่าเป็นการนำนักเรียนออกจากครอบครัว เป็นการปิดกั้นนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ไม่ให้มีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมและวัฒนธรรมในลักษณะที่เป็นวิถีชีวิตประจำวันในหมู่บ้านหรือชุมชนที่นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษอาศัยอยู่ ซึ่งทำให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษขาดทักษะการดำรงชีวิตร่วมกับคนปกติในท้องถิ่นที่นักเรียนอาศัยอยู่ ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งของการถูกสังคมตีตราว่านักเรียนที่มีความต้องการพิเศษจบการศึกษาแล้ว มักมีปัญหา ในการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมแต่อย่างไรก็ตาม โรงเรียนการศึกษาพิเศษ ยังมีความจำเป็นสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษที่มีความบกพร่องระดับรุนแรง

การจัดในรูปแบบการเรียนร่วมบางเวลา (Integration) เป็นการจัดให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษได้เรียนร่วมกับนักเรียนปกติในโรงเรียนปกติ แต่นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษจะต้องได้รับการเตรียมความพร้อมจากโรงเรียนศึกษาพิเศษมาแล้ว โดยจะจัดให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษกลุ่มนี้อยู่ในห้องเรียนพิเศษในโรงเรียนปกติ เนื่องจากนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษกลุ่มนี้ถูกมองว่าไม่สามารถเรียนร่วมกับนักเรียนปกติได้ โดยนักเรียนกลุ่มนี้จะเรียนกลุ่มทักษะวิชาการ ตามความสามารถและแผนการศึกษาเฉพาะของตนเองในห้องเรียนพิเศษนี้ สำหรับวิชาที่ไม่จำเป็นต้องใช้ทักษะในการเรียนมาก นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษจะไปเรียนร่วมกับนักเรียนปกติ

การจัดในรูปแบบการเรียนร่วมเต็มเวลา (Mainstreaming) เป็นการจัดให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเข้าเรียนร่วมกับนักเรียนปกติในโรงเรียนปกติตลอดเวลาที่นักเรียนอยู่ในโรงเรียน โดยใช้กระบวนการเรียนการสอนเหมือนกัน แต่นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษที่เข้าเรียนร่วมกับนักเรียนปกติจะต้องได้รับการเตรียมความพร้อมในด้านการเรียนรู้ การเข้าสังคมกับเพื่อน การช่วยเหลือตนเอง รวมทั้งทักษะที่จำเป็นสำหรับการเข้ารับการศึกษา และมีความสามารถที่จะเรียนร่วมกับนักเรียนปกติที่มีความสามารถในระดับเดียวกันได้ แม้ว่านักเรียนที่มีความต้องการพิเศษจะมีอายุมากกว่านักเรียนปกติและมีร่างกายที่โตกว่านักเรียนปกติก็ตาม ทั้งนี้ นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษกลุ่มนี้ ยังจะต้องได้รับการเสริมที่จำเป็นต่อการศึกษาของแต่ละคนด้วย

การจัดการเรียนร่วม

ความหมายของการเรียนร่วม

ความหมายของการเรียนร่วมนั้น มีนักการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาพิเศษให้แก่ นักเรียนพิการประเภทต่าง ๆ ได้ให้ความหมายของการเรียนร่วมไว้ดังนี้

การเรียนร่วมคือ การจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เรียนร่วมกับนักเรียนปกติ โดยคำนึงถึงความสามารถของแต่ละบุคคล เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเหล่านี้ได้มีโอกาสเรียนรู้ และดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข มีหลายวิธีขึ้นอยู่กับระดับของความพิการ โดยจะต้องยึดหลักการให้นักเรียนได้รับประโยชน์จากการเรียนร่วมมากที่สุด หรือ เป็น “การรวมนักเรียนพิเศษไว้กับนักเรียนปกติ ในด้านเวลา ด้านการเรียนการสอน และด้านสังคม โดยมีพื้นฐานอยู่บนกระบวนการวางแผนทางการศึกษาที่เป็นรายบุคคลและต่อเนื่องกัน โดยมีการกำหนด แบ่งหน้าที่รับผิดชอบกัน ระหว่างบุคลากรฝ่ายบริหาร ฝ่ายปฏิบัติการสอน และฝ่ายสนับสนุน ทั้งในด้านการศึกษาทั่วไป และด้านการศึกษาพิเศษ” ทั้งนี้มีหลักการว่าต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษได้ร่วมกิจกรรมในชั้นเรียนปกติให้มากที่สุด โดยมีครูคอยให้ความช่วยเหลือ ส่วน

นักการศึกษาหลายคนถือว่า การเรียนร่วม เป็นการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนพิเศษ โดยมีพื้นฐานอยู่บนความเชื่อว่า นักเรียนแต่ละคนควรได้รับการศึกษาในสภาพแวดล้อมที่มีข้อจำกัดน้อยที่สุด ซึ่งเขาจะต้องได้รับการตอบสนองต่อความต้องการจำเป็นทางการศึกษาอย่างเหมาะสม ดังนั้นระบบการเรียนร่วมอย่างแท้จริง จะต้อง มี ทั้งองค์ประกอบของการอยู่ร่วมกันในชั้นเรียนปกติ และองค์ประกอบของการรับบริการช่วยเหลือ สนับสนุนจากครูการศึกษาพิเศษ (Kauffman and Others , 1975, p. 35, Gearheart & Cileishahn, 1980, p. 3, วิชัย เวียงสงค์, 2542, หน้า 17)

ในทำนองเดียวกัน ผดุง อารยะวิญญู (2529, หน้า 17) ได้ให้คำจำกัดความของการเรียนร่วมไว้ว่าคือ วิธีการจัดการศึกษาให้กับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษวิธีหนึ่ง ซึ่งนักเรียนเหล่านี้จะได้รับการจัดการเข้าเรียนร่วมกับนักเรียนปกติ อาจเป็นการเรียนร่วมในชั้นเดียวกันกับนักเรียนปกติ หรือการจัดชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติก็ได้

นอกจากนั้นแล้ว กองการศึกษาเพื่อคนพิการ (2538, หน้า 23) ได้ระบุไว้ในคู่มือการจัดการเรียนร่วมว่า การเรียนร่วมหมายถึง การจัดการศึกษาให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ได้แก่ นักเรียนพิการประเภทต่าง ๆ ได้เรียนร่วมกับนักเรียนปกติ โดยคำนึงถึงความสามารถของแต่ละบุคคล เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเหล่านี้ได้มีโอกาสเรียนรู้และดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข

ส่วน ศรียา นิยมธรรม และประภัสสร นิยมธรรม (2532, หน้า 57) ได้ให้ความหมายของการเรียนร่วมไว้ว่า การเรียนร่วม หมายถึง การเรียนรู้การเจริญเติบโตในสิ่งแวดล้อม ซึ่งนักเรียนพิการจะได้ปฏิสัมพันธ์กับนักเรียนปกติในการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ กิจกรรมเหล่านั้นต้องเกี่ยวข้องกับพัฒนาด้านต่าง ๆ ของนักเรียน เช่น ร่างกาย สังคม ภาษา และสติปัญญา รวมทั้งหมายถึงการจัดโปรแกรมการศึกษารายบุคคลตามความต้องการและความสามารถของนักเรียน โดยการจัดกิจกรรมเป็นกลุ่มใหญ่และกลุ่มเล็กอย่างเหมาะสม โดยให้นักเรียนทุกคนได้มีปฏิสัมพันธ์กันและร่วมกิจกรรมต่าง ๆ อย่างทั่วถึง

เบญญา ชลธารันนที (อ้างใน กองศึกษาเพื่อคนพิการ, 2542, หน้า 22) ได้กล่าวถึงความหมายของการเรียนร่วมไว้ว่า เป็นการรวมเอานักเรียนพิเศษเข้าไปในระบบการศึกษาปกติ มีการร่วมกิจกรรมและใช้เวลาว่างช่วงใดช่วงหนึ่งในแต่ละวันระหว่างนักเรียนพิเศษกับนักเรียนปกติ โดยมีความหมายตามศัพท์ภาษาอังกฤษสองความหมาย คือ เมนสตรีมมิ่ง (Mainstreaming) หมายถึง การเรียนร่วมเต็มเวลา โดยนักเรียนพิเศษจะเข้าเรียนในห้องเรียนปกติโดยไม่มีบริการเพิ่มเติมเป็นพิเศษ ส่วนอีกความหมายคือ อินทิเกรชัน (Integration) หมายถึง การเรียนร่วมบางเวลา โดยปกตินักเรียนพิเศษจะเข้าเรียนในชั้นปกติเป็นบางวิชา และรวมถึงการจัดชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติ และการเรียนร่วม (Inclusive Education) หมายถึง การศึกษาสำหรับนักเรียนทุกคนโดยรับเข้ามาเรียนรวมกันตั้งแต่เริ่มรับการศึกษา และจัดบริการพิเศษตามความต้องการของแต่ละบุคคล การ

ให้การศึกษาแบบเรียนร่วม เป็นการศึกษาที่นักเรียนปกติเริ่มเรียนและนักเรียนพิเศษก็เริ่มเรียนด้วย ในการจัดให้เรียนร่วมต้องให้บริการช่วยเหลือในระยะเริ่มแรก และต้องมีการปรับเปลี่ยนบุคลากร ครูต้องมีทักษะในการที่จะทำงานร่วมกับครูประจำชั้นปกติได้

สรุปความหมายของการเรียนร่วม หมายถึง กระบวนการในการจัดการศึกษาให้แก่ นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษระดับที่สามารถพัฒนาและสามารถเรียนได้ โดยสถานศึกษาต้องจัด สภาพแวดล้อมให้มีขีดจำกัดน้อยที่สุดเพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษได้เรียน ร่วมกับนักเรียนปกติ ทั้งนี้ก่อนวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้อื่นๆ เพื่อพัฒนานักเรียน ครูผู้สอนต้อง คำนึงถึงความต้องการจำเป็นในการขอรับความช่วยเหลือในด้านจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่ มีความต้องการพิเศษเป็นรายบุคคล เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษมีโอกาสได้รับการ พัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพให้สามารถ ดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุข

หลักการและเหตุผลในการจัดการเรียนร่วม

จากการศึกษาสภาพการจัดการเรียนร่วม สำหรับนักเรียนพิการในโรงเรียนปกติใน ประเทศไทยโดยกลุ่มวิจัย ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการ กองการศึกษาเพื่อ คนพิการ กรมสามัญศึกษา (2538, หน้า 25) กล่าวถึง เหตุผลในการจัดการศึกษาพิเศษใน โรงเรียน ปกติ หรือการจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนปกติไว้ดังนี้

1. คนพิการมีโอกาสเข้าเรียนในโรงเรียนใกล้บ้าน หรือไม่ต้องเดินทางไปโรงเรียน พิการ ที่อยู่ห่างไกลมาก จนเป็นภาระของผู้ปกครองที่จะต้องรับส่ง ทั้งเป็นการประหยัดพลังงาน และเวลาของนักเรียนที่จะต้องใช้ในการเดินทางโดยนำเวลาสั้น ๆ มาใช้ฝึกหัดหรือฟื้นฟูสมรรถภาพ
2. เพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถที่จะดำรงชีวิตในสังคมปกติให้ดีที่สุดได้ เป็นการ ประหยัดค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองไม่ต้องเสียเงินส่งบุตรพิการไปอยู่ในโรงเรียนประจำ
3. นักเรียนพิการได้มีชีวิตอยู่ในครอบครัวกับบิดา มารดา และญาติพี่น้องตามปกติ มี โอกาสปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเป็นสมาชิกของครอบครัว โดยไม่เกิดความรู้สึกว่าถูกแยกออกไปด้วย เหตุแห่งการพิการ
4. นักเรียนพิการจะมีโอกาสเรียนรู้และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้ ซึ่งนับว่า เป็นประสบการณ์ตรง เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการเรียนรู้ตามศักยภาพของแต่ละบุคคล
5. เป็นการลดภาระของรัฐบาล เพราะการจัดตั้งโรงเรียนการศึกษาพิเศษเฉพาะต้อง ใช้งบประมาณมาก
6. สังคมเข้าใจและยอมรับนักเรียนพิการว่า มีความสามารถเช่นเดียวกับนักเรียน ปกติ และช่วยให้นักเรียนพิการอยู่ร่วมในสังคมอย่างเป็นประโยชน์ได้

จะเห็นว่า การจัดการเรียนร่วมสามารถนอกจากแก้ปัญหาให้กับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในด้าน สังคม อารมณ์ และสติปัญญาแล้ว ยังสามารถลดภาระให้ผู้ปกครองได้อีกด้วย

วิธีดำเนินการ การจัดการเรียนร่วม

ผดุง อารยะวิญญู (2539, หน้า 3) ได้ให้ข้อเสนอแนะวิธีดำเนินการ การจัดการเรียนร่วม เอาไว้ว่าควรจัดการเรียนร่วม ดังต่อไปนี้

1. ควรเรียนเมื่ออายุยังน้อย คือตั้งแต่ปฐมวัย
2. ให้โอกาสครูที่สอนชั้นปกติตัดสินใจว่าจะรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเข้าชั้นเรียน ในชั้นที่ตนสอนอยู่หรือไม่
3. สถานศึกษา โรงพยาบาล ที่เปิดสอนโครงการเรียนร่วมต้องมีความพร้อมด้านบุคลากร
4. ควรมีการชี้แจง ทำความเข้าใจถึงบทบาทและความรับผิดชอบให้บุคลากรทุกฝ่ายในสถานศึกษาทราบ
5. สถานศึกษาจะต้องจัดให้มีเครื่องมือ เครื่องใช้ ตลอดจนอุปกรณ์ที่จำเป็นในการเรียนการสอนอย่างเหมาะสม และพอเพียง
6. เน้นวิธีสอนรายบุคคล
7. หากไม่จำเป็นไม่ควรแยกนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษออกจากนักเรียนปกติ ในแง่ของการให้บริการการเรียนการสอน ทั้งนี้เพื่อให้ นักเรียนปกติได้เข้าใจถึงความต้องการและความสามารถของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ
8. ต้องประเมินพัฒนาการผลการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ ด้วยวิธีการประเมินที่เชื่อถือได้
9. ศึกษาข้อบกพร่องของการจัดการเรียนร่วมและปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ

การจัดการเรียนร่วมของหน่วยงานต่าง ๆ

การจัดการเรียนร่วมในประเทศไทย มีหน่วยงานต่าง ๆ หลายหน่วยงานที่จัดการเรียนร่วม การจัดระบบบริหารจัดการเรียนร่วม จึงแตกต่างกันไปบ้างตาม โครงสร้างของหน่วยงาน กองการศึกษาเพื่อคนพิการ (2542, หน้า 59 - 60)

1. กรมสามัญศึกษาเป็นหน่วยงานแห่งแรกที่จัดการศึกษาพิเศษ รับผิดชอบโดยกองการศึกษาพิเศษ และหลังจากเปิดโรงเรียนการศึกษาพิเศษได้ไม่นาน ก็ทดลองจัดโครงการเรียนร่วมขึ้น และได้ขยายโครงการเรียนร่วมออกไปอีก ระบบการจัดการเรียนร่วมของกรมสามัญศึกษา ที่ดำเนินการในปัจจุบัน มีลักษณะดังนี้

1.1 จัดโครงการเรียนร่วมในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดกองการศึกษาสงเคราะห์ และบางโรงเรียนในสังกัดกองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา โดยจัดอบรมครูการศึกษาพิเศษแล้วส่งไปทำงาน

1.2 ส่งครูการศึกษาพิเศษไปช่วยสอนตามโรงเรียนในสังกัดอื่น เช่น สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนและเทศบาลต่าง ๆ โดยให้ครูทำงานภายใต้การบริหารของผู้บริหารโรงเรียนที่ไปช่วยสอน

1.3 ส่งครูการศึกษาพิเศษไปช่วยสอนตามโรงพยาบาลที่เปิดโครงการและครูทำงานภายใต้พิจารณาและเสนอขอความดีความชอบต่อโรงเรียนต้นสังกัด

2. สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ โรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ ในกรุงเทพมหานครบางโรง ได้เปิดโครงการเรียนร่วมโดยระยะแรก กรมสามัญศึกษาจัดครูการศึกษาพิเศษส่งไปให้ ต่อมาได้จัดโครงการพัฒนารูปแบบการจัดการประถมศึกษาสำหรับนักเรียนพิการร่วมกับนักเรียนปกติ ตามวัตถุประสงค์ของรัฐบาลที่ประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 โดยเปิดโครงการเรียนร่วม ใช้นักศึกษาภายในโรงเรียนตนเอง และกรมสามัญศึกษาให้การสนับสนุนส่งครูให้ตามความจำเป็น

2.1 สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร โรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร เปิดชั้นเรียนเข้าเรียนร่วมตั้งแต่ปีการศึกษา 2534 โดยในระยะแรก กรมสามัญศึกษาจะส่งครูการศึกษาพิเศษไปช่วยสนับสนุนการสอนตามความจำเป็น

2.2 โรงพยาบาลต่าง ๆ แพทย์ผู้บริหารเห็นความจำเป็นในการให้การศึกษาแก่นักเรียน ที่เจ็บป่วยต้องรักษาเป็นระยะเวลาที่ยาวนาน จึงจัดตั้งโครงการสอนนักเรียนเจ็บป่วยเรื้อรังขึ้นโดยกรมสามัญศึกษาส่งครูการศึกษาพิเศษไปช่วยปฏิบัติหน้าที่สอน

2.3 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จัดโครงการเรียนร่วมในรูปแบบของมูลนิธิโดยเปิดโรงเรียนหรือศูนย์คนพิการเฉพาะขึ้น เพื่อเตรียมความพร้อม ให้นักเรียนก่อนส่งเข้าเรียนร่วมในโรงเรียนปกติ โดยประสานกับกองการศึกษาพิเศษส่งครูการศึกษาพิเศษไปช่วยสอน อาจเป็นครูเสริมวิชาการ หรือครูเดินสอน ตามความเหมาะสม

การดำเนินการจัดการเรียนร่วม จะกระทำได้อต่อเมื่อทุกฝ่ายมีความพร้อมทั้งในด้านของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ บุคลากร เครื่องมือ อุปกรณ์ กระบวนการเรียนการสอน วิธีการประเมินผล อาคารสถานที่ ที่เหมาะสมตามสภาพความพิการของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ

เกณฑ์พิจารณานักเรียนพิการที่จะส่งเข้าเรียนร่วม

โรงเรียนที่มีความพร้อมในการรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเข้าเรียนร่วม ควรจะมีเกณฑ์พิจารณารับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเข้าเรียนร่วม เพื่อประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในการจัดการเรียนร่วมให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมาย

1. ไม่ควรเป็นนักเรียนพิการซ้ำซ้อน
2. ควรมีอายุอยู่ในวัยเดียวกันกับนักเรียนปกติ
3. ถ้าเป็นนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ไม่ควรมีระดับ ไอ.คิว ต่ำกว่า 50
4. ได้รับการฝึกเตรียมความพร้อมสามารถช่วยตนเองในการปฏิบัติภารกิจประจำวัน

โดยไม่เป็นการระต่อครูหรือโรงเรียน

5. มีพฤติกรรมที่เหมาะสมในการอยู่ร่วมสังคมกับนักเรียนปกติ
6. ผู้ปกครองจะต้องให้ความสนใจในการพัฒนานักเรียนพิการร่วมกับครูพิเศษ หรือ

ครูปกติ

7. ในแต่ละห้องเรียนไม่ควรมีนักเรียนพิการต่างระดับเกิน 2 ชั้นเรียน

เกณฑ์พิจารณานักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเข้าเรียนร่วม ในแต่ละ โรงเรียน อาจจะมีเกณฑ์ ที่แตกต่างกัน ตามสภาพและความสมบูรณ์ของแต่ละ โรงเรียน แต่เป้าหมาย คือ เพื่อพัฒนานักเรียนที่มีความต้องการพิเศษให้สามารถเรียนรู้ได้ตามศักยภาพของตนเองเหมือนกัน

การเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนร่วม

การเตรียมแผนการสอนและโครงการสอน

ในการเตรียมการสอนต้องยึดหลักสูตรของนักเรียนปกติเป็นหลัก เนื่องจากความบกพร่องของนักเรียนพิการ ทำให้ไม่สามารถเรียนตามหลักสูตรปกติได้ทุกวิชา จึงจำเป็นต้องมีการปรับปรุงแผนการสอนและโครงการสอนโดยการตัดวิชาที่นักเรียนพิการไม่สามารถเรียนได้ออก และจัดวิชาที่เหมาะสม ทดแทน เช่น นักเรียนหูตึงไม่สามารถเรียนวิชาขับร้อง การอ่านไทยได้ อาจจัดวิชาการฝึกพูด ฝึกฟังและฝึกการอ่านริมฝีปากแทน (โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ, 2530, หน้า 89) นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสายตา ไม่สามารถเรียนวิชาคัดลายมือและวาดเขียนได้ อาจจะใช้วิชาการปั้นและดนตรีมาเรียนทดแทน นักเรียนพิการทางร่างกายอาจสอนวิชาการประดิษฐ์ หรืองานฝีมือทดแทนวิชา พลศึกษา ลูกเสือ และนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จึงจำเป็นต้องมีหลักสูตรพิเศษซึ่งควรเน้นไปทางด้าน การช่วยเหลือตัวเอง การฝึกอาชีพและทางสังคม อย่างไรก็ตามกิจกรรมที่นำมาสอนทดแทนนั้นควรพิจารณาให้เหมาะสมกับจุดประสงค์ในการสอนด้วย และไม่ควรถอนจนเกินความสามารถของนักเรียนพิการที่จะรับได้

วิจัย เวียงสงค์ (2542, หน้า 122) ได้กล่าวถึงการเตรียมความพร้อมของโรงเรียนในการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการ ไว้ดังนี้

1. ครูการศึกษาพิเศษ จัดทำแผนการสอนรายบุคคล การคัดแยกนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ พิจารณาร่วมกับครูประจำชั้น ตัดสินใจว่าจะรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมในห้องเรียนของตนเองหรือไม่
2. โรงเรียนจะต้องเตรียมบุคลากรให้พร้อม กำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบให้บุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียนทราบ
3. ต้องมีอุปกรณ์ เครื่องมือใช้ ตลอดจนอุปกรณ์อื่นจำเป็นในการเรียนการสอนอย่างเหมาะสม และเพียงพอ
4. ต้องประเมินผลการพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง
5. หากไม่จำเป็นไม่ควรแยกนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษออกจากนักเรียนปกติ เพื่อให้ นักเรียนปกติได้เข้าใจถึงความต้องการ ความสามารถของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ
6. ศึกษาข้อบกพร่องของการเรียนร่วม และปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ
7. ปรับปรุงด้านสถานที่ เตรียมเครื่องอำนวยความสะดวกให้เหมาะสมกับความ ต้องการของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ
8. จัดห้องเสริมวิชาการ (Resource Room)
9. จะต้องหลีกเลี่ยงการเรียกชื่อที่ระบุความบกพร่อง หรือความพิการของนักเรียน เช่น เรียกว่า ปัญญาอ่อน เพราะไม่ได้ช่วยให้นักเรียนดีขึ้น กลับจะทำให้ นักเรียนและพ่อแม่ ผู้ปกครองเสียใจ

การเตรียมบุคลากร

การเตรียมบุคลากร หมายถึง บุคคลที่มีหน้าที่ดำเนินการเรียนร่วม ได้แก่ ผู้บริหาร โรงเรียน ครูประจำชั้นปกติ ครูการศึกษาพิเศษ ครูอื่น ๆ ในโรงเรียน เช่น ครูสอนพูด ครูที่ปรึกษา ครูแนะแนว ครูจิตวิทยา ครูสังคมสงเคราะห์ โดยที่ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้การเรียนร่วมในชั้นปกติประสบความสำเร็จได้ ต้องมีความรู้ ความเข้าใจในการจัดการเรียนร่วมอย่างเพียงพอ เข้าใจการปฏิบัติงานที่จำเป็นต่อการเรียนการสอน และมีการจัดครูต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการในการช่วยนักเรียนพิการ ให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจของโรงเรียน (กองการศึกษาเพื่อคนพิการ กรมสามัญศึกษา, 2542, หน้า 14)

อย่างไรก็ตาม โรงเรียนอาจจะมีครูหรือพี่เลี้ยงนักเรียนที่ไม่จำเป็นต้องมีวุฒิทางการศึกษาพิเศษได้ แต่ต้องได้รับการอนุญาตจากศูนย์การศึกษาเพื่อคนพิการ ระดับเขตการศึกษา โดยที่ศูนย์การศึกษาเพื่อคนพิการจะบริการให้ความรู้ ความเข้าใจในด้านการดูแลนักเรียนพิการ ดังนี้

1. เจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษาเพื่อคนพิการ จะออกไปนิเทศโรงเรียนร่วม (Inclusive School) เพื่อให้คำแนะนำในการให้ความช่วยเหลือเด็กนักเรียน

2. ให้คำแนะนำแก่ครูที่สอนนักเรียนปกติ ในด้านการปฏิบัติต่อนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษให้ถูกวิธี

3. ช่วยการจัดทำแผนการเรียนการสอนรายบุคคล (IEP)

4. ฝึกอบรมให้มีความรู้ในการทำงานกับนักเรียนพิการหรือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ

การเตรียมนักเรียน

1. การเตรียมนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ เพื่อให้ปัญหาที่จะเกิดขึ้นในระหว่างการเรียนร่วมน้อยลง เป็นการเตรียมนักเรียนทั้งทางด้านร่างกาย ด้านการศึกษาและด้านสังคม

2. การเตรียมนักเรียนปกติในชั้นเรียนร่วม เป็นการสร้างความเข้าใจและความร่วมมือกันระหว่างนักเรียนปกติและนักเรียนพิการ ซึ่งจะทำให้การเรียนร่วมประสบความสำเร็จ

การเตรียมนักเรียนทั้งนักเรียนปกติและนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ เป็นการยอมรับซึ่งกันและกัน เพื่อให้อยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข

การเตรียมผู้ปกครอง

เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจสภาพของการจัดการเรียนร่วมให้เหมาะสมกับความสามารถของนักเรียนพิการแต่ละคน ซึ่งอาจทำได้หลายวิธี เช่น

1. บรรณนิเทศผู้ปกครองก่อนเปิดเรียน
2. นัดหมายและพบปะเป็นระยะ
3. จัดประชุมผู้ปกครอง และมีวิทยากรบรรยายเกี่ยวกับนักเรียนพิการ
4. จัดส่งเอกสารทางวิชาการเกี่ยวกับนักเรียนพิการให้แก่ผู้ปกครอง
5. สนับสนุนผู้ปกครองให้เข้าร่วมกิจกรรมในรูปแบบของอาสาสมัคร
6. สนับสนุนผู้ปกครองให้รวมกลุ่มตั้งสมาคมครู-ผู้ปกครอง

จะเห็นว่าผู้ปกครองมีส่วนสำคัญในการที่จะช่วยพัฒนาบุตรหลานที่มีความต้องการพิเศษให้สามารถเรียนรู้ได้ตามความสามารถและความพร้อมของตัวเอง

การเตรียมสิ่งแวดล้อม

อาคารสถานที่ เช่น ห้องเรียนสำหรับชั้นพิเศษ ห้องเสริมวิชาการ ห้องเรียนปกติสำหรับการเรียนร่วม ห้องตรวจการได้ยิน ห้องสอนพูด สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน และมีทางลาดสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางร่างกายและสุขภาพ โดยมีแนวทางการจัดห้องดังนี้

1. ห้องเรียนสำหรับชั้นพิเศษ เป็นห้องเรียนสำหรับนักเรียนพิการที่มีความพิการมากจนไม่สามารถเรียนกับนักเรียนปกติได้ การเตรียมอาคารสถานที่ควรมีพื้นที่ตามสภาพการใช้สอยไม่ต่ำกว่า 24 - 64 ตารางเมตร และยังคงเตรียมห้องอีก 2 - 3 ห้อง ทั้งนี้ควรพิจารณาให้เหมาะสมกับจำนวนนักเรียนและสภาพความพิการของนักเรียน โดยจัดเป็นสัดส่วน สะอาด อากาศถ่ายเทได้ดี มีแสงสว่างพอเหมาะ ห่างไกลจากเสียงรบกวน เพื่ออำนวยความสะดวกในการสอน (กองการศึกษาพิเศษ กรมสามัญศึกษา, 2537, หน้า 11)

2. ห้องเสริมวิชาการ (Resource Room) เป็นห้องที่มีขนาดเท่ากับห้องเรียน จะมีอุปกรณ์ เครื่องมือ เอกสาร หนังสือที่จำเป็นและกิจกรรมที่ต้องใช้ในการสอนนักเรียนพิการ เพื่อช่วยให้นักเรียนพิการได้รับความเข้าใจได้ และช่วยเหลือจากครูเป็นพิเศษตามความต้องการอย่างสม่ำเสมอ หรืออาจจะเป็นการสอนเสริมบางวิชาที่นักเรียนพิการเรียนไม่ทันเพื่อน (ธีระ จันทร์รัตน์, 2539, หน้า 10)

3. ห้องเรียนปกติสำหรับเรียนร่วม ไม่จำเป็นต้องเตรียมอาคารสถานที่พิเศษ เพราะนักเรียนพิการที่สามารถเรียนร่วมได้ มีระดับความพิการน้อย ถ้าเป็นไปได้ห้องเรียนสำหรับการเรียนร่วมควรอยู่ชั้นล่างของอาคาร ทั้งนี้เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับนักเรียนพิการ และถ้าหากมีนักเรียนพิการ ทางร่างกายหรือทางสายตาร่วมด้วย พื้นห้องเรียนควรราบเรียบ มีการปรับระดับเพื่อความสะดวกในการใช้รถเข็น หรือการเคลื่อนไหวโดยใช้ไม้เท้า (ผดุง อารยะวิญญู, 2529, หน้า 189)

การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์

วัสดุอุปกรณ์ในการสอนกลุ่มวิชาต่าง ๆ เช่น เครื่องกีฬาทุกชนิด อุปกรณ์การเรียนการสอนทุกวิชา เครื่องดนตรี เกมที่ใช้ในการฝึกความพร้อมของนักเรียนประเภทต่าง ๆ และอุปกรณ์ ที่ควรมีสำหรับนักเรียนพิการ ควรจัดให้เพียงพอกับความต้องการ มีความอดทน ความหลากหลายและการใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะเครื่องมือเหล่านี้มีความสำคัญในการช่วยเหลือส่งเสริม และกระตุ้นให้นักเรียนพิการสามารถเรียนร่วมในโรงเรียนปกติได้ดียิ่งขึ้น (สุกัญญา ขำเพชร, 2538, หน้า 31)

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2541, หน้า 19) กล่าวถึงรูปแบบการเรียนร่วมในประเทศไทย ว่ามี 5 รูปแบบ ดังนี้

1. เรียนร่วมในชั้นเรียนปกติ นักเรียนพิเศษที่มีความพร้อมพอที่จะช่วยเหลือตนเองได้ โดยไม่ต้องรับบริการพิเศษจะได้เข้าเรียนในชั้นปกติ แต่นักเรียนที่เรียนในชั้นปกติซึ่งยังไม่มีความพร้อมตามกำหนด จะได้รับบริการบ้าง ตามความจำเป็นเพียงเล็กน้อย

2. เรียนร่วมในชั้นปกติ มีครูเวียนสอนนักเรียนพิเศษจะเรียนในชั้นปกติ เมื่อครูเวียนสอนมาจะสอนเสริมให้แก่แก่นักเรียนพิเศษตามความต้องการเฉพาะรายหรือกรณีปัญหาเป็นกลุ่มย่อย

3. เรียนร่วมในชั้นปกติ การสอนเสริมวิชาการนักเรียนพิเศษ มีตารางกำหนดเวลาที่จะต้องเข้าห้องสอนเสริม โดยครูเสริมวิชาการเป็นผู้กำหนดการเรียนการสอน ตามความจำเป็นพิเศษ เป็นรายกรณีหรือกลุ่มย่อย

4. เรียนชั้นพิเศษร่วมกับเรียนร่วมชั้นปกติบางเวลา นักเรียนพิเศษจะเรียนกับครูประจำชั้นในชั้นพิเศษ ร่วมกับนักเรียนที่มีความบกพร่องประเภทเดียวกัน แต่บางเวลาหรือบางวิชา นักเรียนพิเศษที่มีความพร้อมจะไปเรียนร่วมกับนักเรียนปกติ เช่น วิชาศิลปะ พลศึกษา หรือกิจกรรมพิเศษ

5. เรียนในชั้นพิเศษเต็มเวลาในโรงเรียนปกติ นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษจะเรียนในชั้นพิเศษที่มีความบกพร่องประเภทเดียวกันในทุกวิชาเต็มเวลา แต่จะมีโอกาสร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรกับ นักเรียนปกติตามสมควร

รูปแบบการเรียนร่วมในประเทศไทย มีความยืดหยุ่นตามความต้องการจำเป็นพิเศษของนักเรียนที่มีความบกพร่องประเภทต่าง ๆ ซึ่งหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษาได้สรุปไว้ 4 รูปแบบ ดังนี้ (จรัส ทองปิยะภูมิ, 2521, หน้า 47)

1. รูปแบบครูสอนมีครูการศึกษาพิเศษประจำอยู่ที่โรงเรียน
2. รูปแบบครูเดินสอน หรือครูเวียนสอน มีครูการศึกษาพิเศษเดินทางไปให้บริการนักเรียนในโรงเรียนต่าง ๆ
3. รูปแบบครูสอนเสริมและครูเวียนสอน มีครูการศึกษาพิเศษให้บริการนักเรียนในโรงเรียนหนึ่ง แล้วเดินทางไปให้บริการนักเรียนโรงเรียนอื่นบางเวลา
4. รูปแบบบูรณาการศึกษาพิเศษ มีครูการศึกษาพิเศษสอนนักเรียนที่มีความบกพร่องพิจารณานักเรียนประเภทเดียวกันเป็นกลุ่มในชั้นเรียนพิเศษในโรงเรียนปกติเต็มเวลา

นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษที่ไม่สามารถเรียนร่วมในรูปแบบต่าง ๆ ดังกล่าว ผู้บริหารครูและผู้ปกครองจะต้องพิจารณาเลือกให้เรียนใน โรงเรียนพิเศษ เฉพาะสำหรับผู้ที่มีความบกพร่องแต่ละประเภทเพื่อฝึกฝนทักษะ และใช้เทคนิคพิเศษในการเรียนการสอน รวมทั้งการดำรงชีพที่เหมาะสมต่อไป เช่น การใช้ภาษามือสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ซึ่งจะเรียนในโรงเรียนโสตศึกษา โรงเรียนสอนคนตาบอด จัดสอนเฉพาะ นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการมองเห็น โรงเรียนสอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จัดการเรียนการสอนเฉพาะสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ซึ่งไม่สามารถเรียนร่วมกับนักเรียนปกติได้ และ

โรงพยาบาล ยูประสาทไวทโยปถัมภ์ จัดเป็นชั้นเรียนสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทาง
อารมณ์และพฤติกรรมซึ่งยังไม่พร้อมที่จะเรียนร่วมกับนักเรียนปกติ

นอกจากนั้น วารี ธีระจิตร (2541, หน้า 16-17) ได้เสนอรูปแบบการเรียนร่วมไว้ดังนี้

รูปแบบที่ 1 การเรียนร่วมในชั้นเรียนปกติเต็มเวลา การจัดบริการสำหรับนักเรียนที่มีความ
ต้องการพิเศษลักษณะนี้ จัดให้กับนักเรียนที่มีความพิการไม่มาก หลังจากนักเรียนได้รับการ
บำบัดรักษา หรือฟื้นฟูสมรรถภาพในด้านที่จำเป็น ก็สามารถเรียนร่วมกับนักเรียนปกติได้ ทั้งนี้อาจมี
อุปกรณ์เครื่องมือพิเศษช่วยทางการศึกษา เช่น เครื่องช่วยฟัง รวมทั้งการให้บริการแนะแนวแก่
ครูในชั้นเรียนปกติด้วย ในกรณีนักเรียนปัญญาเลิศ นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษเฉพาะทางและ
นักเรียนที่มีความคิดสร้างสรรค์ ก็สามารถเรียนร่วมในลักษณะนี้ เพียงแต่ปรับ โปรแกรมการสอน
และวิธีสอนให้เหมาะสมกับสภาพความสนใจ และความสามารถของนักเรียนแต่ละประเภท

รูปแบบที่ 2 การเรียนร่วมในชั้นเรียนปกติ โดยได้รับการบริการพิเศษ คือ การ
จัดบริการโดยให้นักเรียนพิเศษเรียนในชั้นเรียนปกติเป็นเวลา โดยได้รับการบริการต่าง ๆ เพิ่มเติม
เช่น ได้รับการสอนเสริมบางวิชาจากครูการศึกษาพิเศษ เช่น ฝึกพูด ฝึกให้คุ้นเคยกับสภาพแวดล้อม
และการเคลื่อนไหว และโปรแกรมพิเศษของนักเรียนปัญญาเลิศ เป็นต้น โดยนักเรียนได้รับการ
เป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม

รูปแบบที่ 3 การเรียนในชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติ จัดให้แก่เด็กที่มีความ
บกพร่องค่อนข้างมาก รวมทั้งนักเรียนที่มีความสามารถสูงจนไม่สามารถเรียนร่วมกับนักเรียนปกติ
ควรจัดบริการพิเศษให้ เช่น กายภาพบำบัด อาชีวบำบัด การแก้ไขการพูด การฝึกฟัง ตลอดจนการ
เพิ่มความรู้สำหรับนักเรียนที่มีความสามารถสูง

รูปแบบที่ 4 การจัดโรงเรียนพิเศษ นักเรียนพิเศษที่มีความบกพร่องมากและไม่สามารถ
เรียนร่วมกับนักเรียนปกติได้ ครูการศึกษาพิเศษที่สอนจำเป็นต้องมีความรู้พิเศษ สอน
ประจำในโรงเรียนพิเศษ

รูปแบบที่ 5 การจัดการศึกษาพิเศษนอกโรงเรียน คือการจัดการศึกษาพิเศษใน
โรงพยาบาล สถานพักฟื้น สถานรับเลี้ยงดูนักเรียน และที่บ้าน เป็นต้น เป็นการจัดให้แก่เด็ก
พิการทางกาย และสุขภาพ หรือนักเรียนปัญญาอ่อน

จากรูปแบบดังกล่าวข้างต้น อาจรวมลักษณะที่บ่งชี้ได้ชัดเจนเป็นรูปแบบการเรียนร่วม
ทั่วไปได้ ดังต่อไปนี้

รูปแบบการเรียนร่วม ทั่วไปมี 8 รูปแบบ

1. การเรียนร่วมในชั้นปกติ ปฏิบัติเช่นเดียวกับนักเรียนปกติทุกประการ
2. การเรียนร่วมในชั้นปกติ รับบริการที่จำเป็นจากครูการศึกษาพิเศษ

3. การเรียนร่วมในชั้นปกติ บางวิชา ร่วมกับการเรียนในชั้นพิเศษบางเวลา
 4. การเรียนร่วมในชั้นปกติ ทุกวิชามีครูการศึกษาพิเศษช่วยเหลือเป็นรายบุคคล
 5. การเรียนในชั้นพิเศษ มีนักเรียนปกติมาเรียนร่วม
 6. การเรียนในชั้นพิเศษ มีนักเรียนปกติมาเรียนร่วม บางวิชา บางวิชานักเรียนพิเศษจะเรียนกับนักเรียนพิเศษห้องอื่น นักเรียนปกติจะไปเรียนกับนักเรียนปกติด้วย
 7. การเรียนในชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติ และร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรกับนักเรียนปกติ
 8. การเรียนในชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติ และร่วมกิจกรรมของโรงเรียนตามโอกาสสมควร
- จะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนร่วม สามารถจัดได้หลายรูปแบบ ตามความเหมาะสมของแต่ละโรงเรียน สภาพความพร้อม ความสามารถในการจัดการเรียนร่วม

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับอ่านและการเขียน

การอ่านเป็นทักษะทางภาษาสำหรับการรับรู้ที่มีความสำคัญมากเพราะการอ่านเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้สิ่งต่างๆ ช่วยให้เราคนได้เพิ่มพูนความรู้ จากข้อเขียนของผู้รู้ในแต่ละสาขาวิชาอีกทั้งเป็นรากฐานในการเรียนวิชาอื่น ๆ ได้ดีตามไปด้วย ดังนั้นการจัดกิจกรรมตามหลักสูตรจึงเน้นการสร้างสรรคิให้นักเรียนมีความพร้อมในการอ่านและรู้จักการอ่าน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2523, หน้า 2) เพราะการอ่าน มีอิทธิพลต่อสมาธิความจำของเด็กอย่างมากการอ่านหนังสือให้เด็กฟังหรืออ่านหนังสือกับเด็ก จะเป็นการส่งเสริมพัฒนาการและเพิ่มทักษะทางด้านภาษาและการอ่าน ช่วยให้อ่านหนังสือได้รวดเร็วและเข้าใจได้ดี

การจัดประสบการณ์ทางภาษาให้นักเรียนมีความพร้อมที่จะเรียนจำเป็นต้องกระทำตามลำดับขั้น ขั้นแรกของการสอนอ่าน คือการพัฒนาความพร้อมในการเรียนอ่านของเด็ก (มนัส รัตนดิลก ณ ภูเก็ต, 2520, หน้า 19) ความพร้อมในการเรียนการอ่านของเด็กประกอบไปด้วยองค์ประกอบแห่งความพร้อม 4 ประการคือ

1. ความพร้อมทางด้านร่างกาย ได้แก่ สุขภาพ การใช้สายตา การฟัง การพูด ความสัมพันธ์ทางกล้ามเนื้อมือกับตาเป็นต้น
2. ความพร้อมทางสติปัญญา ได้แก่ ความสามารถในการลำดับเหตุการณ์ จากนิทานที่ได้ฟัง หรือดูภาพ ลำดับภาพได้ดี สติปัญญาดีจำได้แม่นยำ จะพูดหรือคิดอะไรก็เข้าใจง่ายเป็นต้น

3. ความพร้อมทางอารมณ์ ได้แก่ การรู้จักควบคุมอารมณ์ สามารถทำงานเป็นหมู่
เล่นเป็นหมู่ ไม่แย่งสิ่งของสิ่งของกันไม่ทะเลาะวิวาทกันบ่อยๆ เป็นต้น

4. ความพร้อมทางด้านจิตวิทยา ได้แก่ ความสนใจในการอ่าน การดูภาพ เป็นต้นเด็ก
แต่ละคนจะมีความพร้อมในการเรียนมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับพื้นฐาน ประสบการณ์ ตลอดจนโอกาส
การเรียนรู้ของเด็ก ซึ่งจะช่วยให้ครูรู้จักเริ่มต้นในการสอนสามารถเตรียมการสอนให้เหมาะสมกับ
ระดับความพร้อมของเด็กแต่ละคนด้วย (บันลือ พลฤกษ์วัน, 2518, หน้า 26)

ทักษะที่จำเป็นในการอ่าน

ผดุง อารยะวิญญู (2542, หน้า 248 - 249) กล่าวว่า ความสามารถของนักเรียนในการอ่าน
ในระดับอ่านออก ที่อาจไม่ถึงขั้นการอ่านเพื่อความเข้าใจนั้นนักเรียนต้องมีทักษะที่จำเป็นในการ
อ่านหลายด้านเริ่มจากทักษะเบื้องต้นไปจนถึงทักษะระดับที่สูงขึ้น ตัวอย่างเช่นสามารถแยกเป็น
ทักษะย่อยๆและเรียงตามลำดับดังนี้

ลำดับที่ 1 จำรูปร่างของตัวอักษรได้ (การจำแนกโดยใช้สายตา)

ลำดับที่ 2 จำเสียงของพยัญชนะและสระได้ (การจำแนกเสียง)

ลำดับที่ 3 อ่านออกเสียงพยัญชนะและสระได้

3.1 พยัญชนะเดี่ยว

3.2 พยัญชนะควบกล้ำ

3.3 สระเสียงสั้น

3.4 สระเสียงยาว

3.5 สระประสม (รวมทั้งสระเกิน)

ลำดับที่ 4 อ่านส่วนของคำได้

4.1 อุปสรรค

4.2 ปัจจัย

ลำดับที่ 5 อ่านคำได้

5.1 คำพยางค์เดี่ยว

5.2 คำสองพยางค์

5.3 คำหลายพยางค์

5.4 วรรณยุกต์

ลำดับที่ 6 อ่านประโยคได้

6.1 ประโยคสั้น

6.2 ประโยคยาว

ลำดับที่ 7 อ่านเรื่องได้

7.1 ข้อความ

7.2 เรื่องสั้น ๆ

7.3 เรื่องยาว

7.4 นวนิยาย

การอ่านเพื่อความเข้าใจ (Comprehension) แบ่งเป็น 5 ลำดับ ดังนี้

ลำดับที่ 1 ความหมายของคำศัพท์

บอกความหมายของคำศัพท์

ลำดับที่ 2 ความเข้าใจคำศัพท์

อ่านคำศัพท์และบอกความหมายของคำศัพท์

ลำดับที่ 3 ความเข้าใจประโยค

เข้าใจและบอกความหมายของประโยค

ลำดับที่ 4 ความเข้าใจข้อความ

4.1 เข้าใจรายละเอียดของข้อความที่อ่าน

4.2 สามารถสรุปใจความจากข้อความที่อ่าน

4.3 เข้าใจในเชิงประเมินข้อความที่อ่าน

ลำดับที่ 5 ความเข้าใจเรื่องราว

5.1 เข้าใจรายละเอียดของเรื่องที่อ่าน

5.2 สามารถสรุปความจากเรื่องที่อ่าน

5.3 เข้าใจเชิงประเมินในเรื่องที่อ่าน

Frith (1985) ได้กล่าวถึงพัฒนาการของการอ่านและการสะกดคำ ว่าประกอบด้วย 3

ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การจำคำทั้งหมด เด็กเล็กจะอ่านได้แต่สะกดไม่ได้

ขั้นตอนที่ 2 การอ่านการเขียนที่สอดคล้องกับตัวอักษร

ขั้นตอนที่ 3 การอ่านการเขียนอย่างถูกต้องโดยใช้ความสามารถหลาย ๆ ด้าน เช่น การ รู้จักความหมายของคำ การอ่าน การเขียนที่สอดคล้องสัมพันธ์กับตัวอักษร การรู้จักโครงสร้าง ประโยค เป็นต้น

การช่วยเหลือ นักเรียนที่มีความยุ่งยากในการอ่านและเขียน แยกตามพัฒนาการการ เรียนรู้ของ นักเรียน ในแต่ละระดับ ดังนี้

วัยอนุบาล

สิ่งที่ควรเรียนรู้

การจำคำ

ข้อบกพร่อง

1. รู้จักตัวอักษรได้จำกัด
2. บอกชื่อสิ่งของ (สิ่งของ, สี, รูปทรง ฯลฯ) ที่มองเห็นได้ซ้ำ

กลวิธี

1. สอนการออกเสียง
2. ออกเสียงให้สอดคล้องกับพยัญชนะหรือคำ

วิธีการสอน

- ครูให้นักเรียน อ่านพยัญชนะหรือคำที่คู่กับภาพ จน นักเรียน จำคำได้จากนั้น ปิครูปภาพแล้วชี้พยัญชนะหรือคำให้ นักเรียน อ่าน เพื่อจำคำ
- ครูเขียนพยัญชนะหรือคำบนกระดาน ให้ นักเรียน อ่านออกเสียงตามครูให้ นักเรียน ใช้นิ้วลากเส้นตามพยัญชนะไปพร้อม ๆ กัน เพื่อจำคำ
- ครูตีครูปพยัญชนะหรือคำที่จำยากตามฝาผนังที่สังเกตได้ง่าย ให้ นักเรียน ดู บ่อย ๆ เพื่อจำคำ
- ครูชี้วัตถุ / สิ่งของ แล้วให้นักเรียนบอกชื่อ บอกความสัมพันธ์หรืออธิบาย หน้าที่
- ครูให้นักเรียน ลองสะกดคำที่ประกอบด้วยพยัญชนะและสระง่าย ๆ เช่น กา คา ปา ปู ฯลฯ
- ครูใช้เพลงกล่อมเด็ก เพลงเด็ก หรือเพลงที่มีคำซ้ำ ๆ ให้ นักเรียน สนุกกับคำ และสามารถจำคำศัพท์ได้ง่าย

สื่อการสอนและอุปกรณ์

1. บัตรคำ รูปภาพคู่กับพยัญชนะหรือคำ
2. ภาพสิ่งของ รูปทรง สี ฯลฯ
3. เพลงกล่อมเด็ก เพลงเด็ก เพลงที่มีคำซ้ำ ๆ เช่น ช้าง สบาย

ระดับช่วงชั้นที่ 1

สิ่งที่ควรเรียนรู้

1. ถอดรหัสตัวอักษร คำศัพท์
2. ทักษะการออกเสียงให้สอดคล้องกับพยัญชนะหรือคำศัพท์

ข้อบกพร่อง

จำคำศัพท์จากการเห็นได้จำกัด

กลวิธี

การออกเสียงให้สอดคล้องกับพยัญชนะหรือคำ

วิธีการสอน

- อ่านออกเสียงให้สอดคล้องกับคำจนคล่องและขึ้นใจ
- อ่านออกเสียงโดยการสะกดคำ พยัญชนะต้น+สระ+ตัวสะกด จนอ่านคล่องและขึ้นใจ
- อ่านคำที่ครูชี้
- อ่านคำที่ฟังเสียง
- อ่านคำที่ฟังรูป
- นึกภาพ ตัวอักษรและสัญลักษณ์จากเสียงพูดหรืออ่าน นึกเสียงจากคำที่เห็น

สื่อการสอนและอุปกรณ์

1. บัตรคำ
2. คำศัพท์ที่ใช้บ่อย

ระดับช่วงชั้นที่ 2

สิ่งที่ควรเรียนรู้

1. ฟังการอ่านให้คล่อง
2. ฟังถอดรหัสตัวอักษรให้คล่อง

ข้อบกพร่อง

1. อ่านไม่คล่อง
2. มีข้อจำกัดเรื่องการอ่านจับใจความสำคัญ

กลวิธี

อ่านซ้ำ ๆ เพื่อให้อ่านคล่องและเพิ่มความเข้าใจ

วิธีการสอน

- ช่วย นักเรียน ในการแยกช่องไปในแต่ละคำ เพื่อให้เด็กอ่านง่ายและอ่านคล่อง
- ใช้หนังสือนอกเวลา ฟังอ่านหนังสือที่สะกดด้วยตัวสะกดในแต่ละแม่ อ่านจนคล่อง จากนั้นอ่านข้อความที่สะกดด้วยแม่นั้น ๆ แล้วจับใจความที่สำคัญด้วยการตอบคำถามท้ายบท

- ครูอ่านให้ฟังและ นักเรียน อ่านตาม ถ้าเด็กอ่านช้ามากหรืออ่านลำบากให้พ่อแม่/ครูอ่านให้ นักเรียน ฟังและให้ นักเรียน ดูหนังสือตาม จากนั้นให้ นักเรียน อ่านตามจนกระทั่งนักเรียน อ่านได้ ให้ นักเรียน อ่านซ้ำคำศัพท์ที่อ่านไม่คล่องหรือติดขัด แล้วอ่านคำศัพท์นั้นในหนังสือเล่มอื่น เพื่อดูว่า นักเรียน อ่าน ได้จริง ๆ หรือไม่
- อ่านออกเสียงคู่กับเพื่อน โดยอ่านออกเสียงพร้อมกันไปทีละหน้า ถ้า นักเรียน อ่านติดขัดเพื่อนช่วยสะกดให้ จากนั้นให้เล่าสิ่งที่อ่านและซักถามซึ่งกันและกัน ใช้เวลาอ่านประมาณ 10-30 นาที
- อ่านคู่กับครู อ่านหนังสือบทเดียวกัน โดยครูอ่านเสียงดังและนำหน้า นักเรียน เล็กน้อย จากนั้นเมื่อ นักเรียน อ่านดีขึ้นครูลดระดับเสียงลงและให้ นักเรียน อ่านเอง
- ให้ นักเรียน อ่านตัวต่อตัว จนกระทั่ง นักเรียน มั่นใจ
- ให้อ่านเดี่ยวหน้าชั้นเรียน

สื่อการสอนและอุปกรณ์

1. หนังสือนอกเวลา
2. อ่านหัวข้อข่าวสั้น ๆ บทเพลงนิยม(ตอนสั้น ๆ)
3. แบบฝึกหัด ทักษะภาษาไทย
4. โดมิโนคำศัพท์ คำพ้องเสียง คำพ้องรูป เป็นต้น

ระดับช่วงชั้นที่ 3

สิ่งที่ควรเรียนรู้

- 1.อ่านให้คล่อง
2. อ่านเพื่อความเข้าใจ เชื่อมโยงเหตุผล

ข้อบกพร่อง

มีข้อจำกัดเกี่ยวกับคำศัพท์ ความเข้าใจและความรู้พื้นฐาน

กลยุทธ์

1. เพิ่มคำศัพท์
2. สอนการอ่านจับใจความสำคัญ เช่น การซักถาม ซักซ้อม

เติมข้อความให้สมบูรณ์ ฯลฯ

วิธีการสอน

1. เพิ่มคำศัพท์

1.1 สะสมคำศัพท์

- เลือกคำศัพท์ที่ยาก

- หาคำนิยามหรือคำแปล
- จดเรียงคำศัพท์ในสมุด
- ขยายฐานคำศัพท์ โดยหาคำศัพท์ที่มีความหมายคล้ายกันหรือตรงกันข้าม
- ถกความหมายของคำศัพท์กับเพื่อนและครู

1.2 เาคำศัพท์

- เลือกเรื่องที่คุ้นเคยหรือที่ชอบ
- ลองอ่านสำรวจและขีดเส้นใต้คำศัพท์ที่ไม่รู้
- เาคความหมายของคำศัพท์จากประโยคหรือเนื้อเรื่อง
- ใช้พจนานุกรม ช่วยหาความหมายของคำศัพท์
- จดคำแปลหรือคำนิยามของคำศัพท์
- ขณะอ่านพยายามทำความเข้าใจกับความหมายของคำศัพท์

2. อ่านเพื่อความเข้าใจ

2.1 อ่านทีละย่อหน้า อ่านบทความทีละย่อหน้าแล้วจับใจความสำคัญ โดยใช้วิธีการต่าง ๆ ซึ่งขึ้นอยู่กับเนื้อหาในแต่ละเรื่อง เช่น

- เรียงลำดับเหตุการณ์
- เปรียบเทียบความเหมือนความต่างโดยทำเป็นตารางเปรียบเทียบ
- เชื่อมโยงเหตุ-ผล
- ดูวิธีการแก้ปัญหา

2.2 อ่านข้อความสั้น ๆ ครูเลือกข้อความย่อหน้าสั้น ๆ ให้นักเรียน อ่านจากนั้นลบทุกคำที่ 5 ให้นักเรียน เติมคำหรือความหมายของคำที่หายไป เพื่อเพิ่มคำศัพท์และความเข้าใจ

3. อ่านให้จำ มีวิธีการหลาย ๆ วิธีเพื่อช่วยความจำในการอ่าน เช่น

3.1 จดโน้ตย่อ การสรุปบทเรียนหลังการอ่านด้วยการจดโน้ตย่อจะทำให้เข้าใจบทเรียนยิ่งขึ้นและสามารถนำมาทบทวนและเตรียมตัวก่อนสอบได้ วิธีนี้ช่วยให้ประหยัดเวลา การทำโน้ตย่อควรทำให้สั้นและกระชับ ประกอบด้วยสาระตามสูตร 5W 1H ดังนี้

- อะไร (What) : เนื้อเรื่องเกี่ยวกับอะไร
- ใคร (Who) : มีใครเข้าไปเกี่ยวข้อง
- ที่ไหน (Where) : เหตุการณ์เกิดขึ้นที่ไหน
- เมื่อไร (When) : เหตุการณ์เกิดขึ้นเมื่อไร
- ทำไม (Why) : มีเหตุผลหรือตรรกะอย่างไร
- อย่างไร (How) : เหตุการณ์เกิดขึ้นอย่างไร

3.2 การทำแผนภูมิความคิด เป็นการเรียบเรียงความเข้าใจในเนื้อหาสาระที่อ่าน โดยทำในรูปแผนภูมิที่ดูแล้วเข้าใจง่าย

- เริ่มต้นด้วยเขียนหัวข้อหรือประเด็นสำคัญอยู่ตรงกลาง
- แดกแขนงความคิดและความเข้าใจเป็นหัวข้อย่อยกระจายออกจากศูนย์กลาง
- เขียนคำบรรยายสั้น ๆ ไปได้
- ใช้เส้นเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างหัวข้อย่อย
- ใช้หมายเลขเรียงลำดับความสำคัญของเนื้อหาสาระ

4. **ฝึกการอ่านเร็ว** การอ่านเร็วขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ในการอ่านแต่ละเรื่อง เช่น การหาสิ่งที่เราไม่เข้าใจ การอ่านเพื่อสำรวจว่าเนื้อเรื่องเกี่ยวกับเรื่องอะไร โดยใช้วิธีการ ดังนี้

4.1 อ่านแบบสำรวจ ก่อนอ่านทั้งหมด ลองสำรวจว่าหนังสือมีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับอะไรบ้าง

4.2 อ่านแบบรวดเร็ว เน้นความเร็วและคัดเอาแต่ใจความสำคัญ ใช้เทคนิคการอ่านเป็นช่วง อ่านตรงกลางบรรทัดในแนวตั้ง หรืออ่านทีละย่อหน้าตามความถนัด จากนั้นขีดข้อความหรือคำสำคัญในสิ่งที่เรายังไม่เข้าใจไว้ก่อนเมื่ออ่านจบแล้วกลับมาอ่านซ้ำ โดยเฉพาะจุดที่เราขีดเส้นได้ หรือที่บันทึกข้อความนั้นไว้

4.3 อ่านแบบค้นหา เป็นการกวาดสายตาเพื่อหาสาระหรือข้อความที่ต้องการ ใช้วิธีนี้ในการอ่านเพิ่มเติมสิ่งที่เราเคยรู้มาบ้างแล้วเพื่อยืนยันหรือค้นหาในสิ่งที่เราไม่รู้

สื่อการสอนและอุปกรณ์

1. สารานุกรมไทย
2. พจนานุกรม
3. หนังสือ คำศัพท์ที่ฝึกบ่อย
4. CAI ชุดทักษะภาษาไทย
5. เทปรายวิชา ในระดับมัธยมศึกษา

(การช่วยเหลือเรื่องการอ่าน, 2552) สืบค้น เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2552,

จาก <http://thai.hawaii.edu/tempdownload/yuitalk2009>

ความหมายของการเขียน

วิวัฒน์ ประสานสุข (2541, หน้า 19) ให้ความหมายว่า การเขียนคือ การแสดงออกในการติดต่อสื่อสารอย่างหนึ่งของมนุษย์ โดยอาศัยภาษาตัวอักษรเป็นสื่อเพื่อถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด ความต้องการ และความในใจของเราให้ผู้อื่นทราบ การเขียนมีลักษณะเป็นการสื่อสารที่ถาวร สามารถคงอยู่นาน ตรวจสอบได้ เป็นหลักฐานอ้างอิงนานนับพันปี ถ้ามีการรักษาให้คงอยู่สภาพเดิมไว้

สุดาพร บัวดก (2545, หน้า 14) กล่าวว่า การเขียนคือ การแสดงความรู้ ความคิด ความต้องการของผู้ส่งสารออกไปเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อให้ผู้รับสารสามารถอ่านเข้าใจ ได้รับทราบความรู้ ความคิดและประสบการณ์แก่บุคคลชั้นหลัง ๆ ได้โดยถูกต้องสมบูรณ์

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2546, หน้า 203) ให้ความหมายว่า การเขียน หมายถึง ขีดให้เป็นตัวหนังสือหรือตัวเลข ขีดให้เป็นเส้นหรือรูปต่าง ๆ วาดตัวหนังสือ

สวัสดิ์ สุขโสม (2551, หน้า 17) ให้ความหมายของการเขียน คือ การแสดงออกซึ่งความรู้ ความเข้าใจ ความคิดเห็น ความรู้สึก ความต้องการ เจตคติและหรือประสบการณ์ โดยใช้ภาษาเขียนหรือสัญลักษณ์อย่างใดอย่างหนึ่งเป็นเครื่องมือสื่อสิ่งดังกล่าวออกมาให้อ่านทราบตามที่ต้องการ

จากความหมายของการเขียนดังกล่าว พอสรุปได้ว่า การเขียนเป็นการสื่อสารอย่างหนึ่งของมนุษย์ เป็นการแสดงออกทางภาษา หรือเป็นลายลักษณ์อักษรที่ต้องอาศัยความรู้ ความสามารถ ในด้านความคิด ความรู้สึก จินตนาการและประสบการณ์ของผู้เขียนประกอบกัน สมควรที่จะได้รับการฝึกฝนอยู่เสมอ

ความสำคัญของการเขียน

นภดล จันทร์เพ็ญ (2531, หน้า 91 อ้างถึงใน กาญจนาวดี เหริเมฆ, 2548 หน้า 36) สรุปไว้ดังนี้

1. การเขียนเป็นการสื่อสารของมนุษย์
2. การเขียนเป็นเครื่องมือถ่ายทอดความรู้และสติปัญญาของมนุษย์
3. การเขียนสามารถสร้างความสามัคคีในหมู่มนุษยชาติ
4. การเขียนเป็นเครื่องระบายทางอารมณ์ของมนุษย์
5. การเขียนทำให้มนุษย์ประสบความสำเร็จในชีวิต เช่น การเล่าเรียน เป็นต้น

สุทธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (2540, หน้า 166) กล่าวถึง ความสำคัญของการเขียน สรุป ได้ว่า การเขียนสะกดคำให้ถูกต้องเป็นสิ่งสำคัญ เพราะการเขียนหนังสือผิดเป็นการบ่งบอกว่าผู้เขียนไม่สนใจในการใช้ภาษา

วรรณิ โสมประยูร (2542, หน้า 156) กล่าวถึงความสำคัญของการเขียนสะกดคำไว้ว่า การเขียนสะกดคำเป็นพื้นฐานที่จำเป็นของการเขียนอย่างหนึ่ง เพราะเด็กต้องรู้จักการสะกดคำได้ถูกต้องก่อนจึงสามารถเขียนเป็นประโยคและเรื่องราวได้ ถ้าเด็กเขียนสะกดคำไม่ได้เด็กจะไม่เข้าใจเรื่องจากผู้อื่นและแสดงให้ผู้อื่นเข้าใจความคิดของตนเองไม่ได้ กล่าวคือ สื่อสารกันไม่ได้นั่นเอง ดังนั้นการเขียนสะกดคำให้ถูกต้องนับว่าเป็นสิ่งสำคัญมากในการเขียน เด็กควรเขียนสะกดคำให้ถูกต้องตั้งแต่เริ่มเขียนคำ เพื่อช่วยให้เด็กรู้จักคำต่าง ๆ ที่จำเป็นในชีวิตประจำวันและช่วยให้ใช้คำต่าง ๆ ได้ถูกต้อง

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การเขียนเป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะนอกจากจะช่วยสื่อความหมายและคงความถูกต้องของหลักภาษาแล้วยังทำให้การเขียนที่ถูกต้องเป็นพื้นฐานของการเขียนในการเรียนวิชาอื่น ๆ ด้วย และทำให้ผู้เขียนมั่นใจในการเขียนของตนมากขึ้น

จุดมุ่งหมายของการสอนเขียน

สมบัติ มหารศ (2523, หน้า 77 อ้างถึงใน กาญจนาวดี เหมระฆ, 2548, หน้า 36) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการเขียน ดังนี้

1. เพื่อแสดงออกซึ่งคำพูดของตนเอง หมายถึงเขียนคำที่เด็กก็เขียนได้ก่อนที่จะเขียนเรื่องอื่น ๆ ได้

2. เพื่อให้แสดงออกซึ่งความคิดโดยการเขียนต่าง ๆ

3. เพื่อนำไปเขียนแบบสร้างสรรค์ต่อไป

4. เพื่อให้สามารถเขียนได้อย่างถูกต้องตามกลไก เช่น เขียนวันวรรคมีการใช้เครื่องหมายวรรคตอนได้ถูกต้อง และเขียนถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ เป็นต้น

สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อิมทรมพรรย์ (2523, หน้า 119, อ้างถึงใน กาญจนาวดี เหมระฆ, 2548, หน้า 37) กล่าวว่า การสอนเขียนโดยทั่วไป มีดังนี้

1. การคัดลอกข้อความและการสะกดคำ

2. การเขียนเรียบเรียงข้อความ

3. การเขียนเพื่อติดต่อสื่อสาร

4. การเขียนในโอกาสต่าง ๆ

5. การเขียนเชิงสร้างสรรค์

กาญจนาวดี เหิรมเมฆ (2548, หน้า 37) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายการสอนเขียน เพื่อให้ นักเรียนมีความสามารถในการเขียน ต่อไปนี้

1. เขียนตัวหนังสือได้ชัดเจน สวยงาม น่าอ่าน มีความเป็นระเบียบและรวดเร็ว
2. เขียนตัวหนังสือได้ถูกต้องตามอักขระวิธี
3. เลือกคำได้ถูกต้องเหมาะสมกับเนื้อความและความนิยม
4. ถ่ายทอดความรู้สึกลึกซึ้งออกมาเป็นภาษาที่กะทัดรัด
5. สามารถแก้จำนวนภาษาที่ไม่ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ทางภาษาได้
6. เขียนเล่าเรื่องต่างๆ ตามที่ต้องการได้
7. เขียนตอบคำถามได้ตรงประเด็น
8. เขียนเรื่องโดยใช้ถ้อยคำชักชวนโน้มน้าวจิตใจ
9. ใช้เครื่องหมายวรรคตอนได้ถูกต้อง
10. เขียนได้ถูกต้องตามแผนการเขียนทุกประการ

หลักการสอนเขียน

วรลัทธินันท์ จันตะโมกษ์ (2550, หน้า 18) ได้เสนอแนะหลักสำคัญบางประการในการสอนเขียนไว้ดังนี้

1. ครูควรจะได้ทำการทดสอบความรู้พื้นฐานทางการเขียนของนักเรียนเสียก่อนที่จะมีการสอน ในกรณีไม่มีแบบทดสอบมาตรฐาน ก็ควรจะสร้างแบบทดสอบตัวเลือกไว้ใช้เอง ซึ่งใช้สำหรับวัดความสามารถในการสะกดคำ การใช้คำ การผูกประโยคและการเรียบเรียงข้อความ แบบทดสอบดังกล่าวนี้ จะช่วยให้ครูทราบว่ นักเรียนเหล่านี้มีความสามารถทางการเขียนมากน้อยแค่ไหน นอกจากนี้ยังช่วยให้ครูได้ทราบถึงพัฒนาการทางการเขียนหลังจากได้สอนไปแล้วทุกระยะ

2. การสอนทักษะทางการเขียนนั้นไม่ว่าจะเป็นการเขียนเรื่องใดก็ตาม ครูไม่ควรไปกำหนดเรื่องให้ตายตัว ควรให้นักเรียนได้มีโอกาสเลือกเรื่องที่จะเขียน หรือเขาควรจะมีส่วนร่วมในการเสนอหัวข้อเรื่องด้วย

3. การสอนทักษะการเขียน ครูไม่ควรแยกสอนจากทักษะอื่น ๆ คือทักษะการฟัง การพูด การอ่านและสามารถให้สัมพันธ์ไปถึงวิชาการรณคดี หลักภาษา ศิลปศึกษาและวิชาอื่น ๆ ได้ก็จะเป็นการดี

4. ทักษะการเขียนเป็นทักษะที่ค่อนข้างยุ่งยากซับซ้อน นักเรียนส่วนมากไม่ค่อยสนใจเรียนเหมือนทักษะอื่น ๆ ด้วยเหตุนี้ผู้สอนจึงควรใช้หลักของการเสริมแรง เสริมกำลังใจหลายรูปแบบ

5. การสอนเขียนนั้นครูไม่ควรมุ่งแต่จะให้กฎเกณฑ์หรือทฤษฎี ควรให้การปฏิบัติจริง ทำจริง ให้ได้รู้จักคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น

6. การสอนทักษะการเขียนที่จะให้ได้ผลนั้น คือ ไม่ควรใช้คำอธิบายอย่างเดียว ควรใช้สื่อประกอบด้วย เพราะสื่อการสอนจะช่วยให้ นักเรียนเข้าใจ และไม่เกิดความรู้สึกเบื่อหน่าย

7. ครูควรวางแผนการสอนอย่างละเอียดชัดเจน เช่น ควรจะมีวัตถุประสงค์อะไรบ้าง และควรจะเป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม ซึ่งสามารถเน้นพฤติกรรมกาเขียนของผู้เรียนได้อย่างแจ่มชัด การนำเข้าสู่บทเรียน การดำเนินการสอน การจัดกิจกรรมที่จะให้ทักษะการเขียนสัมพันธ์กับวิชาอื่น ๆ พร้อมทั้งสื่อการเรียนและเกณฑ์การประเมินผล

8. นักเรียนควรจะมีส่วนร่วมในการวัดผล และการสร้างเกณฑ์ในการประเมินผล การเขียนด้วย ทั้งนี้เพื่อให้ทราบแนวทางในการวัดผลว่าควรจะเป็นอย่างไร เพื่อว่าตัวเองจะได้รู้จักใช้ดุลยพินิจและใช้วิจารณญาณในการทำงาน

การเขียนมาตราตัวสะกด

กรมวิชาการ (2546, หน้า 157-160) กล่าวว่า คำในภาษาไทยมีทั้งคำที่เป็นคำไทยแท้ มีตัวสะกดตรงตามมาตรา และคำที่รับมาจากภาษาอื่น อันได้แก่ ภาษาบาลี สันสกฤต และภาษาทางยุโรปตะวันตก จะมีตัวสะกดไม่ตรงตามมาตราเป็นส่วนใหญ่ ลักษณะเช่นนี้นับว่าเป็นปัญหาอีกประการหนึ่งสำหรับผู้เรียนภาษาไทย นอกจากนี้คำไทยยังมีลักษณะที่เรียกว่า “คำพ้อง” คืออ่านออกเสียงเหมือนกันแต่เขียนไม่เหมือนกันและความหมายก็แตกต่างกัน เช่น คำว่า การ กาน กาล กาญจน์ กภาพ การณ์ เป็นต้น คำลักษณะเช่นนี้ หากผู้เขียนใช้ตัวสะกดไม่ถูกต้อง จะทำให้สื่อความหมายผิดพลาดไม่ตรงตามความต้องการ

ตัวสะกดในภาษาไทย มีบทบาทสำคัญในการกำหนดเสียง และความหมายของคำให้แตกต่างกัน เช่น

สา + ง	สา ง
สา + น	สา น

นอกจากนี้ตัวสะกดในมาตราเดียวกัน ออกเสียงสะกดเหมือนกัน แต่ก็จะมี ความหมายแตกต่างกัน เช่น

การ (งาน) กาล (เวลา)

อาจ หาญ สะ อาจ

การสอนเรื่องมาตราตัวสะกด ครูควรจัดกิจกรรมให้นักเรียนตระหนักถึงความจำเป็นในการเขียนและอ่านคำที่ตรงมาตราตัวสะกด เพื่อสื่อความหมายได้ถูกต้อง ตรงตามความหมาย

ตัวสะกด คือ พยัญชนะที่ประกอบอยู่ท้ายสระและมีเสียงประสมเข้ากับสระ ทำให้เสียงของคำแตกต่างกันตามตัวพยัญชนะที่นำมาประกอบ จำแนกตัวสะกดในภาษาไทยได้เป็น 2 ประเภท

1. ตัวสะกดตรงมาตรา เช่น กาน กาม กาย กาก กาด กาบ
2. ตัวสะกดไม่ตรงมาตรา เช่น กาล ขวัญ ศาล เหตุ ผล

มาตราตัวสะกดของไทยมี 8 มาตรา ดังนี้

1. มาตราแม่ก ก ใช้ ก ข ค ฅ เป็นตัวสะกด ออกเสียงเหมือน ก สะกด เช่น มาก สุข โชค เมฆ
2. มาตราแม่กง ใ้ ก ็ เป็นตัวสะกด เช่น ลิง ของ กลาง ผุง
3. มาตราแม่กค ใ้ ก ็ ฅ ุ ฎ ฏ ฐ ฑ ฒ ฑ ษ ษ ฒ เป็นตัวสะกดออกเสียงเหมือนค สะกด เช่น ราชการ ก๊าซ มงกุฎ อูธ ครูฑ พัฒนา ปัด สังกะสี รถ บทบาท อวูธ อากาศ โทษ โอกาส
4. มาตราแม่กน ใ้ น ญ ฌ ฬ เป็นตัวสะกด อ่านออกเสียงเหมือน น สะกด เช่น คน สงสาร น้ำตาล สัญญา บุญคุณ ปลาฉาว
5. มาตราแม่กบ ใ้ บ ั ฝ ฝ และ ภ อ่านออกเสียงเหมือน บ เป็นตัวสะกด เช่น หยิบ รูป ภาพ ยีราฟ ลาก
6. มาตราแม่กม ใ้ ม เป็นตัวสะกด เช่น ชิม เต็ม เสื่อม
7. มาตราแม่เกอย ใ้ ย เป็นตัวสะกด เช่น สาย โดย ฉัย
8. มาตราแม่เกอว ใ้ ว เป็นตัวสะกด เช่น ดาว หัว แว้ววาว

ปัญหาในการสอนเขียน

วรรณิ โสมประยูร (2542, หน้า 157) ได้ศึกษาคำจากที่นักเรียนส่วนมากเขียนผิดนั้น พอสรุปสาเหตุได้ดังนี้

1. นักเรียนเห็นแบบอย่างคำที่เขียนผิดแล้วจำมาใช้
2. นักเรียนไม่มีพื้นฐานทักษะทางภาษา เช่น ไม่รู้จักคำที่ประวิสรรชนีย์ หลักการใช้คำที่มี ศ ษ ฒ หลักการใช้ตัวการ์นต์ หลักการผันวรรณยุกต์ หลักการใช้มาตราตัวสะกดแม่ต่าง ๆ
3. นักเรียนไม่ทราบความหมายของคำ เพราะคำไทยมีคำพ้องรูป พ้องเสียงทำให้เข้าใจความหมายสับสน เช่น กัณฑ์ - กรรม ชันช์ - ชรรค์ พรรณ - พันธุ์
4. นักเรียนฟังไม่ชัด เพราะคำไทยมีคำควบกล้ำ เช่น โครง - โคลง, ขรีบ - ขลิบ, กรอง - คลอง, กรอง - กลอง
5. นักเรียนไม่สามารถถ่ายถอดคำตามเสียงคำที่มาจากภาษาอังกฤษ ซึ่งเขียนแตกต่างจากเสียงได้ เช่น ซอลค์ ต็อกเตอร์ แท็กซี
6. นักเรียนใช้คำที่มีตัว ร ล ไม่ถูกต้อง เช่น ราว-ลาว, ราว-ลาด, รัก - ลัก

จิราพร พรหมวาศรี (2549, หน้า 54 - 55) กล่าวถึงสาเหตุที่ทำให้นักเรียนสะกดคำผิดมีดังนี้

1. เขียนผิดเพราะเคยเห็นแบบอย่างที่ผิด เช่น สบาย เขียนเป็น สะบาย
2. เขียนผิดเพราะเข้าใจหลักภาษาผิด เนื่องจากเกิดความสับสนในพจนานุกรมเกี่ยวกับกฎเกณฑ์การประวิสรรชนีย์และคำในภาษาไทยบางคำไม่เป็นไปตามกฎเกณฑ์ เช่น คำว่า “ท่าน” ออกเสียงว่า “ทั้น” คำอ่านออกเสียงสั้นแต่รูปสระเป็นเสียงยาว คำลักษณะนี้นักเรียนไม่รู้กฎเกณฑ์ที่ยกเว้น จึงเขียนผิด เป็นต้น
3. เขียนผิดเพราะไม่ทราบความหมายของคำ เช่น จันทร กับ จรรย์
4. เขียนผิดเพราะเขียนตามเสียงพูดเสียงอ่าน เช่น คำสาป เขียนเป็น คำสาบ
5. เขียนผิดเพราะใช้แนวเทียบผิด เช่น สังเกต เขียนผิดเป็น สังเกตุ เพราะเทียบมาจากคำว่า สาเหตุ
6. เขียนผิดเพราะขาดการฝึกฝนอย่างเพียงพอและการฝึกฝนไม่สม่ำเสมอ
7. เขียนผิดเพราะเคย เนื่องจากไม่เคยเห็นคำนั้นมาก่อน ไม่เคยใช้พจนานุกรมและขาดการฝึกอย่างสม่ำเสมอจึงลืม
8. เขียนผิดเพราะจำความสัมพันธ์ของตัวสะกดกับความหมายของคำพ้องเสียงไม่ได้ จึงสับสนและเขียนผิด เช่น บิณฑบาต บาตรพระ เงินบาท บาทแผล เป็นต้น
9. เขียนผิดเพราะความบกพร่องทางสมอง สายตา หู และพฤติกรรมที่ไม่เพียงพอ ปัญหาในการสอนเขียนนั้น สวัสดิ์ สุขโสม (2551, หน้า 22) ได้กล่าวว่า มีหลายลักษณะ

ดังนี้

1. เขียนพยัญชนะ สระ และเขียนคำไม่ได้ การเขียนพยัญชนะ สระไม่ได้ มักจะเป็นนักเรียนที่เริ่มต้นเรียน ได้แก่นักเรียนประถมปีที่ 1 เมื่อนักเรียนเขียนพยัญชนะ สระไม่ได้ นักเรียนเหล่านี้จะเขียนคำไม่ได้ การเขียนคำไม่ได้นั้นมีในนักเรียนชั้นสูงๆ เป็นจำนวนมาก ทั้งๆ ที่เขียนพยัญชนะและสระได้คล่องแล้ว แต่ยังเขียนคำไม่ถูก
2. สะกดคำผิด การเขียนสะกดคำผิดนั้นมีหลายรูปแบบ คือ
 - 1.1 วางสระและวรรณยุกต์ไม่ถูกที่
 - 1.2 คำพ้องเสียง นักเรียนเขียนคำพ้องเสียงผิด
 - 1.3 เขียนคำที่ใช้ตัวสะกดไม่ตรงมาตราตัวสะกด
 - 1.4 เขียนคำที่มีตัวการันต์ผิด
 - 1.5 คำที่มีสระเสียงสั้นและเสียงยาวเขียนสลับกัน บางคำใช้สระเสียงสั้นนักเรียนเขียนเป็นสระเสียงยาว

1.6 เขียนคำควบกล้ำผิด

1.7 เขียนพยัญชนะบางตัวในคำเบียดกัน บางตัวห่างออกไป

1.8 เขียนคำที่มาจากภาษาต่างประเทศผิด

3. เว้นวรรคตอนและย่อหน้าไม่ถูก

4. ใช้คำไม่เหมาะสม นำภาษาพูดมาใช้ในภาษา

5. เขียนคำที่ใช้อักษรย่อไม่ถูกต้อง

6. ลำดับความคิดในการเขียนไม่ได้ ทำเรื่องสับสน วกวน ผู้อ่านไม่เข้าใจเรื่องที่อ่าน

7. ลายมืออ่านยาก การเขียนเป็นการแสดงความคิด ความรู้ ความเข้าใจ ให้ผู้อื่นได้ทราบ ถ้าลายมืออ่านยากผู้อื่นไม่สามารถจะนำความคิด ความเข้าใจนั้นไปใช้ประโยชน์ได้

8. ไม่มีความคิดในการเขียน จะเขียนด้วยความคิดของตนไม่ค่อยได้ จะต้องลอกแบบ เลียนแบบ ไม่สามารถจะใช้คำใช้สำนวนภาษาให้สัมพันธ์เป็นเรื่องเป็นราวได้

จากสาเหตุและผลเสียดังกล่าว สรุปได้ว่า การเขียนคำที่ผิดส่วนมากมาจากตัวผู้เขียนซึ่งสาเหตุแตกต่างกันออกไป เช่น ใช้แนวเทียบผิด มีประสบการณ์ในด้านการเขียนผิดไม่รู้หลักภาษาเป็นต้น ขาดการฝึกฝนต่อเนื่องขาดความแม่นยำในหลักภาษา ออกเสียงบกพร่องจนกลายเป็นความเคยชิน รวมทั้งอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ที่ทำให้ผู้เขียนจำคำที่เคยเขียนผิดไปใช้

การช่วยเหลือเรื่องการเขียน

ศรีเรือน แก้วกังวาน (2550, หน้า 373) กล่าวว่า ลักษณะงานเขียนของนักเรียนที่ด้อยความสามารถด้านการเขียนและการสะกดคำ เมื่อเปรียบเทียบกับผลงานกับ นักเรียนปกติแล้วมักพบว่านักเรียนมักจะเขียนหนังสือซ้ำ ลายมือเป็นไก่เขี่ย มักสะกดคำผิดๆ ใช้วรรคตอนผิด สะกดวรรณยุกต์ผิด ใช้วรรณยุกต์ผิดที่ เขียนหนังสืออ่านไม่รู้เรื่อง เสนอความคิด ความรู้ไม่ได้ ทั้ง ๆ ที่บางกรณี นักเรียนรู้อยู่สิ่งนั้นแต่เขียนออกมาไม่ได้ สำหรับ นักเรียนบางคนเขียนลายมืออ่านไม่ออก จะพบว่าการรับรู้ของ นักเรียนบกพร่อง ขาดการประสานสัมพันธ์ของตา และ มือ ใช้มือจับปากกา ดินสอ ผิดวิธี นักเรียน บางคนมีพัฒนาการของกล้ามเนื้อเล็กช้ากว่า นักเรียนปกติ จึงทำให้การเขียนหนังสือซ้ำไปด้วย

การเขียนต้องอาศัยการเข้าใจมิติสัมพันธ์ เช่นการลากเส้นขึ้นบนลงล่าง ลากไปทางด้านซ้ายด้านขวา เป็นต้น มีงานวิจัยหลายชิ้นที่สรุปว่า นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการอ่านมักจะมีความบกพร่องทางการเขียนร่วมด้วย (Seidenbery, 1989 อ้างจาก ศรีเรือน แก้วกังวาน, 2550, หน้า 373) เนื่องจาก นักเรียนจะเขียนได้ต่อเมื่อมีความสามารถในการอ่านให้เข้าใจก่อน

ความสามารถด้านการเขียนจะเริ่มต้นจากการจำคำ จนกระทั่งสามารถเขียนคำ ประโยค ข้อความและบทความได้ในที่สุด การช่วยเหลือในแต่ละระดับ มีดังนี้

ระดับอนุบาล

- ให้ นักเรียน อ่านพยัญชนะหรือคำที่คู่กับภาพ เพื่อให้เด็กจำคำที่สอดคล้องกับเสียงและภาพ จากนั้นให้ นักเรียน เขียนพยัญชนะหรือคำ
- ให้ นักเรียน คูบัตรคำแล้ว ออกเสียงซ้ำ ๆ โดยไม่ต้องลากเส้นจนกว่า จำคำได้แล้วให้นักเรียน เขียนพยัญชนะจากความจำของตน
- มองคูคำศัพท์ ออกเสียง 1 ครั้ง แล้วให้ นักเรียน เขียนจากความจำ
- ชี้ให้ นักเรียน เห็นความแตกต่างระหว่างพยัญชนะหรือคำ เช่น ก, ฤ ปร่างคล้าย ก ตัว “ก” มีหัวพยัญชนะเข้าข้างใน “ฤ” มีหัวพยัญชนะออกนอก
- ทำช่องตารางที่มีขนาดใหญ่ประมาณ 1×1 นิ้ว ให้ นักเรียน ฝึกเขียนพยัญชนะ เมื่อ นักเรียน เขียนได้ดีขึ้น ให้ลดขนาดตารางลง
- ใช้ประสบการณ์จากประสาทสัมผัสหลาย ๆ ทางนั้น “การใช้นิ้วสัมผัส การมองเห็น อ่านออกเสียง (การได้ยิน) โดยใช้ประสาทสัมผัสหลาย ๆ อย่างพร้อมกัน”

ใน นักเรียน ที่มีปัญหาการเขียนค่อนข้างมาก จำเป็นต้องฝึกฝนการรู้จักคำโดยผ่านระบบประสาทสัมผัสหลายทาง ๆ ได้แก่ การเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว การสัมผัสด้วยนิ้วมือ โดยการลากเส้นตามตัวอักษรหรือรอยปะ (Visual Auditory Kinesthetic and Tactile Approach, VAKT) วิธีการมีขั้นตอน ดังนี้

- เลือก ตัวอักษร / คำที่เด็กสนใจหรือคำที่ง่าย เขียนบนกระดาษ
- เด็กใช้นิ้วลากเส้นตามตัวอักษร ออกเสียงไปพร้อมกันจนกว่าเขียนเสร็จ ทำซ้ำจนกว่าเด็กจะเขียนคำบนกระดาษได้จาก ความจำ

นอกจากนี้สามารถฝึกลากเส้นตามรอยปะ บนกระดาษทราย อักษรตัวนูน กระดาษทราย แผ่นหลังหรือลากเส้นในอากาศ คว่ำจับตัวอักษรในถุงหรือในกล่อง เพื่อให้ นักเรียน รู้จักพยัญชนะหรือคำเพิ่มเติม

การสอนเขียนในกลุ่ม นักเรียน ที่ไม่มีประสบการณ์ในการเขียน ให้เริ่มจากง่ายไปหายาก ดังนี้

- ฝึกการฟังเพื่อให้ นักเรียน สามารถแยกเสียงคำพ้องหรือคำที่มีเสียงคล้ายกัน
- เมื่อนักเรียน รู้จักพยัญชนะและสระมากขึ้น ให้ นักเรียน เลือกพยัญชนะและสระ มาผสมคำตามที่ครูออกเสียง

- เมื่อนักเรียน อ่านหนังสือเจอคำศัพท์ใหม่ ให้อ่านออกเสียงคำศัพท์นั้น โดยให้ สะกดคำและเขียนไปพร้อม ๆ กันเพื่อรู้จักคำ
- สอนตามหลักภาษาอย่างช้า ๆ เพื่อให้ นักเรียน เข้าใจ ถ้าเด็กเขียนผิด ให้ นักเรียน คัดคำผิดซ้ำ ๆ แล้วใช้วิธีจำจนขึ้นใจ
- ใช้วิธี ดู-ปิด-เขียน-ตรวจสอบ เป็นวิธีที่ได้ผลดี เริ่มต้นโดยให้ นักเรียน คัดคำศัพท์ ที่มีักเขียนผิด คำศัพท์ที่หายบท ต่อมาลองปิดสมุดเขียนคำศัพท์นั้นจากความจำ เมื่อ เขียนได้ดีขึ้นให้เขียนคำศัพท์ตามคำบอก แล้วตรวจทานแก้ไข
- ให้ นักเรียน แต่งประโยค จากคำศัพท์ที่ นักเรียน รู้หรือคำที่ครูกำหนด
- เติมคำหรือข้อความในประโยคให้สมบูรณ์
- ให้ นักเรียน เรียงประโยคใหม่ให้ถูกต้อง
- ให้ นักเรียน เรียงความ จากคำศัพท์ที่รู้
- ให้ นักเรียน เติมคำในช่องว่าง หรือ ใช้คำศัพท์อื่นที่มีความหมายเหมือนกันแทน แล้วตรวจทานแก้ไข
- ใช้สีเน้นคำบางคำ เช่น คำการันต์ คำประวิสรรชนีย์ เป็นต้น
- เตือน นักเรียน ล้วงหน้าให้ระวัง! สะกดผิด
- ช่วย นักเรียน ให้รู้จักเดาคำจากเนื้อเรื่องหรือบริบท เช่น ท/ธ เรื่องเกี่ยวกับ ธรรมชาติใช้ “ธ” ฯลฯ
- คำที่สะกดด้วย ร/ล มักจะสะกดด้วยตัวเดียวกันทั้งคำ เช่น กระรอก ลูกลี้ลูกถนน หลวไหล พลุกพล่าน หรรษา ผลิผลาม เป็นต้น
- ใช้โคลงกลอน หรือร้อยแก้วร้อยกรอง เพื่อจำคำศัพท์ที่เกี่ยวกับคำควบกล้ำและ สระบางตัว เช่น ทธ อ่านเป็น “ซ” การใช้สระ “ไ” คำที่ใช้ “บร” เป็นต้น
- คำพ้องเสียงอาจใช้วิธีจำคำจากความหมายของคำ เช่น กำเนิด-กำเนิด สมุทร-สมุทร บาด-บาท-บาตร โจทย์-โจทก์ ประทาน-ประธาน เป็นต้น
- คำที่มีหลายความหมายอาจจำในรูปประโยค
- ทบทวนบทเรียนโดยการทำแบบฝึกหัดบ่อย ๆ จากหนังสือหลาย ๆ เล่ม เพื่อให้ นักเรียนไม่เบื่อ
- ให้ นักเรียน ฝึกอ่านและเขียนจากหนังสือเล่มอื่นด้วย จะได้ทราบว่า นักเรียน “รู้จริง รู้แจ้ง” ไม่ใช่เดาคำ
- หาวิธีการที่ทำให้ นักเรียน จำคำได้รวดเร็วและแม่นยำ
- ในรายที่เป็นรุนแรง อาจสอนเน้นเฉพาะคำที่พบบ่อย

สื่อการสอน / อุปกรณ์

- บัตรคำ บัตรวลี บัตรประโยค โดยใช้กระดาษแข็งขนาด 8x10 นิ้ว
- นำภาพจาก Clip art มาทำบัตรคำ หรือให้นักเรียน เติมคำศัพท์
- เกม เช่น ทายคำจากภาพ อักษรไขว้ โดมิโนคำศัพท์ สแครปเบิ้ล ฯลฯ
- จัดทำ “ธนาคารคำศัพท์” จัดหมวดหมู่อักษร คำพ้องเสียงและคำพ้องรูป
- หนังสือ “คำศัพท์ที่เขียนผิดบ่อย”
- หนังสือ “คำศัพท์ที่ใช้บ่อย”
- CD “สนทนากับภาษาไทย” “หนูอ่านได้”
- CAI ทักษะภาษาไทย

องค์ประกอบในการอ่านและเขียน

องค์ประกอบซึ่งจะส่งผลต่อการอ่านและเขียน มีดังนี้

1. ระดับสติปัญญา เด็กมีสติปัญญาไม่เท่ากัน ย่อมมีผลอย่างยิ่งต่อการอ่านและเขียนจึงไม่ควรเน้นให้อ่านหรือเขียนได้เท่ากันในเวลาเดียวกัน
2. วุฒิภาวะและความพร้อม การอ่านและการเขียนต้องอาศัยทักษะต่างๆ เป็นองค์ประกอบย่อยๆ เช่น ทักษะการใช้สายตา การใช้วocabulary เกี่ยวกับการออกเสียง การฝึกกล้ามมือในการเขียน การจัดทำทาง ดังนั้นการเตรียมความพร้อมทางด้านร่างกายของเด็กจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการเริ่มต้นการสอนอ่านและเขียน
3. แรงจูงใจ แรงจูงใจมีทั้งนี้ภายนอกและภายใน แรงจูงใจภายนอกได้แก่ พ่อ แม่ ครูที่กระตุ้นและส่งเสริม แรงจูงใจภายใน ได้แก่ การค้นพบตัวเองว่าชอบหรือไม่อย่างไร
4. สภาพร่างกาย สภาพร่างกายที่สมบูรณ์จะช่วยให้สุขภาพจิตดี ร่าเริง แจ่มใส มีความกระตือรือร้นมากกว่าร่างกายที่อ่อนแอ และเจ็บป่วย
5. สภาพอารมณ์ อารมณ์ที่มั่นคงสม่ำเสมอ แจ่มใส ไม่มีแรงกดดันจากความคาดหวังของครูหรือผู้ปกครองจะทำให้เด็กอ่านและเขียนได้ดี
6. สภาพแวดล้อม ทั้งที่บ้าน และที่โรงเรียนจะมีอิทธิพลต่อการอ่านและเขียนสูงมาก เช่น บุคคลใกล้ชิดชอบอ่านหรือเขียน ที่โรงเรียนมีหนังสือให้อ่าน มีกิจกรรมที่สนับสนุนการเขียน เช่นการทำหนังสือเล่มเล็ก หนังสือทำมือ หนังสือพิมพ์โรงเรียน โดยมีสนับสนุนให้นักเรียนอยากเขียนอย่างสม่ำเสมอ มีห้องสมุดที่น่าเข้าไปศึกษาค้นคว้า มีกิจกรรมส่งเสริมการอ่านและการเขียนที่น่าสนใจและเหมาะสมกับความพร้อมของเด็กอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

7. การวางแผนการอ่านให้เด็ก นอกจากวิธีสอนและสื่อแล้ว การวางกำหนดให้อ่านก็มี ส่วนช่วยส่งเสริมการอ่านมากกว่าเดิม

ผดุง อารยะวิญญู (2542, หน้า121 - 123) ได้ให้หลักวิธีสอนอ่านและเขียนสำหรับเด็กที่มี ปัญหาด้านการอ่านและเขียนไว้ดังนี้

1. การสอนควรเน้นการให้เด็กท่องจำคำหรือข้อความโดยให้เด็กพูดให้ได้ยินเสียง ชัดเจน

2. การสอนควรเน้นการจำแนกส่วนต่างๆ พร้อมบอกชื่อและวาดภาพประกอบ เช่น ส่วนต่างๆ ของต้นไม้ ส่วนต่างๆ ของร่างกายมนุษย์

3. การสอนควรเน้นการหาความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งของสองสิ่งหรือหลายๆ สิ่ง รูป วงกลมที่ครูวาดบนกระดานกับรูปทรงของผลไม้บางชนิด เป็นต้น

4. แบ่งเนื้อหาที่ควรสอนออกเป็นส่วนย่อยๆ หลายส่วนที่เด็กพอจะทำได้ ครูให้ เด็กทำกิจกรรมที่ละส่วนตามลำดับ

5. เนื้อหาที่ให้เด็กเรียนควรเป็นสิ่งที่มีความหมายและเกี่ยวข้องกับเด็ก

6. เปิดโอกาสให้เด็กได้จับต้องสัมผัสในสิ่งที่ให้เด็กเรียน

7. ทบทวนสิ่งที่เรียนไปแล้วบ่อยๆ เพื่อให้เด็กจำได้ เด็กเหล่านี้มักลืมง่าย

8. ให้เด็กเรียนโดยวิธีให้เด็กจำแนกสิ่งของออกเป็นหมวดหมู่ที่มีสมาชิกไม่มากนัก หรือให้เด็กจำแนกสิ่งของจากหมวดหมู่ออกเป็นส่วนย่อยๆ

9. ควรอธิบายเนื้อหาบางอย่างให้เด็กเข้าใจควรมีภาพประกอบด้วยไม่ว่าจะเป็น ภาพถ่าย ภาพวาด ภาพจากวิดีโอ หรือภาพใดก็ได้ เป็นการให้เด็กใช้สายตาประกอบการฟัง ซึ่งจะ ช่วยให้เด็กเข้าใจเนื้อหาที่ครูสอนได้ดียิ่งขึ้น

10. ควรให้แรงเสริมแก่เด็กอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งอาจจะเป็นแรงเสริมที่เป็นวาจา เช่น คำชม คำพูดต่างๆ จากครู หรือแรงเสริมที่เป็นอาหารหรือสิ่งของก็ได้ แล้วแต่ความเหมาะสม

11. ควรให้นักเรียนเรียนรู้จากแบบอย่างที่ดีที่ถูกต้อง ครูอาจเป็นตัวอย่างเป็นบาง เรื่อง แต่ในด้านความประพฤติหรือพฤติกรรมในการเรียนบางอย่าง เด็กนักเรียนด้วยกันอาจเป็น ตัวอย่างที่ดี ครูอาจชี้ให้เห็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้ชัดเจน แล้วจึงให้เด็กเลียนแบบพฤติกรรมที่ พึงประสงค์ให้ชัดเจนแล้วจึงให้เด็กเลียนแบบพฤติกรรมนั้นๆ ของเพื่อน

12. ให้นักเรียนสังเกตพฤติกรรมของตนเอง บันทึกพฤติกรรมของตนเองที่เป็น ปัญหาเพื่อให้เด็กได้เข้าใจและตระหนักในปัญหาของตน ให้เด็กเสนอแนะวิธีการแก้ไข ภายใต้การ ควบคุมของครู ให้นักเรียนแก้ไขตนเองแล้วรายงานให้ครูทราบ

13. ใช้วิธีสอนแบบการบริหารตนเอง เป็นการฝึกให้เด็กรู้จักควบคุมตนเองวิธีหนึ่ง เน้นการฝึกให้เด็กคาดเดาผลที่จะตามมาจากการกระทำที่ไม่พึงประสงค์ของตน แล้วให้เด็กแก้ไข พฤติกรรมของตน เช่น การไม่ทำการบ้าน ผลที่ตามมาคือทำงานไม่เสร็จ ขาดทักษะที่จำเป็นในด้าน วิชาการ ซึ่งจำเป็นต้องใช้ในการดำรงชีวิตในอนาคต เป็นต้น

14. ใช้วิธีสอนแบบการสั่งสอนตนเอง เป็นการสอนที่คล้ายกับครูสอนนักเรียน แต่ แทนที่ครูจะเป็นผู้สอน เด็กเป็นผู้สอนตนเองตามแบบอย่างที่คุณสอน เด็กจะเป็นผู้พูดหรือท่องคำพูด ให้มีเสียงดังพอที่ตนเองจะได้ยิน แล้วให้ตนเองปฏิบัติตาม เช่น ในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ นักเรียนอาจเปล่งเสียงพูด ดังนี้ “การแก้ปัญหามี 5 ขั้นตอน ขั้นที่ 1 นั้นจะต้องทำอะไรบ้าง ขั้นที่ 2 วางแผน จะแก้โจทย์ปัญหาอย่างไร ขั้นที่ 4 ลงมือทำ จะทำให้ละเอียดรอบคอบ ขั้นที่ 5 ชมตัวเองว่า ดีมาก คราวหลังทำให้ถูกต้องอีก” เป็นต้น

สุรางค์ ไคว้ตระกูล (2548, หน้า 138 - 140) กล่าวว่า การสอนเด็กที่เรียนซ้ำที่ได้ผลดีก็คือ การสอนนักเรียนเป็นรายบุคคล เช่น การใช้ Programmed instruction แต่เนื่องจากทางปฏิบัติอาจจะ ทำไม่ได้ ครูอาจจะใช้หลักการสอนดังต่อไปนี้

1. ก่อนอื่นครูจะต้องแสดงให้เห็นนักเรียนทราบว่า ครูเต็มใจที่จะช่วยนักเรียนให้เกิดการเรียนรู้
2. พยายามหลีกเลี่ยงสภาพที่จะก่อให้เกิดความคับข้องใจ โดยการ จัดบทเรียนให้เหมาะสมกับความสามารถ ตัวอย่างเช่น อาจจะไม่เลือกงานที่นักเรียนเรียนซ้ำทำได้ และลดจำนวนงานให้น้อยกว่านักเรียนปกติ
3. ในเวลาถามคำถามครูควรจะต้องเลือกคำถามที่นักเรียนเรียนซ้ำจะตอบได้และใช้เวลา ในการตอบ โดยครูอาจจะตามคำถามซ้ำหรืออธิบายคำถามให้นักเรียนเรียนซ้ำเข้าใจ
4. พยายามที่จะจัดหน่วยเรียนให้สั้นและจบได้ในตัว โดยคำนึงถึงความสามารถของ นักเรียนเรียนซ้ำ
5. ทุกครั้งที่จะเริ่มบทเรียนใหม่ ครูควรจะต้องทบทวนบทเรียนที่เรียนมาแล้ว โดยใช้ วิธีการที่ให้โอกาสนักเรียนที่เรียนซ้ำได้แสดงออก และรู้สึกว่าคุณทำได้และสนุก
6. แบ่งบทเรียนออกเป็นลำดับขั้น เพื่อช่วยนักเรียนเรียนซ้ำได้รับข้อมูลย้อนกลับทันที
7. พยายามหาวิธีช่วยให้นักเรียนเรียนซ้ำ ติดตามผลของความก้าวหน้าการเรียนของตนเอง เพื่อจะได้มีกำลังใจ

คำแนะนำขั้นพื้นฐานสำหรับการสอนการอ่านและเขียน

สำหรับเด็กที่มีความล่าช้าในการเรียนรู้ควรคำนึงถึงวิธีการดังนี้

1. ครูควรชมเชยและให้รางวัลเด็กแทนการตำหนิ
2. ครูใช้หนังสือนิทานในการสอนเพื่อให้เด็กสนใจในการอ่าน
3. ควรใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายมากกว่าการใช้กระดานเพียงอย่างเดียว
4. จัดหาหนังสืออ่านง่าย ๆ ให้เพียงพอกับเด็กที่เริ่มหัดอ่าน
5. การฝึกทักษะการอ่านและเขียนควบคู่กันไป
6. ควรสอนคำที่มีความหมายในชีวิตประจำวัน และฝึกการใช้ความคิด
7. ควรมีบัตรงานของเด็ก
8. ควรใช้เกมหรือเพลงในการประกอบการเรียนการสอน

ทักษะก่อนการอ่านและเขียน

ทักษะที่นักเรียนต้องมีก่อนการสอนอ่านและเขียน คือ

1. การรู้จักรูปร่าง การจับคู่ การเลียนแบบ การเห็นข้อแตกต่าง และการแยกแยะรายละเอียดในรูปภาพ
2. แยกแยะเสียงและรูปลักษณะของตัวอักษรได้
3. สามารถจำสิ่งของที่เห็นและเสียงที่ได้ยิน ได้ฟัง ได้ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว
4. การเล่นนิทานให้เด็กจะช่วยให้การพัฒนาทางภาษาได้

การใช้กิจกรรม “การเล่น” ประกอบการสอนภาษาจัดเป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยเราใจให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีขึ้น และเป็นแรงจูงใจให้นักเรียนเห็นคุณค่า เกิดความเข้าใจในบทเรียนได้ดีขึ้น นอกจากนี้กิจกรรม “การเล่น” ประกอบการสอนยังช่วยฝึกทักษะให้ดีขึ้นอีกด้วย การจัดกิจกรรม “การเล่น” แต่ละชนิดต้องมีความมุ่งหมายเฉพาะว่าต้องการฝึกทักษะด้านใดที่จะเป็นประโยชน์ต่อการเรียน นอกเหนือไปจากความสนุกสนานเพลิดเพลินที่นักเรียนจะได้รับ ลักษณะของ “การเล่น” ที่จะนำมาประกอบการสอนภาษาไทยนั้น ควรจะได้มีการดัดแปลงให้เหมาะสมกับเนื้อหา ตลอดจนคำนึงถึงความสามารถของผู้เรียนด้วย ในการเล่นมีหลักสำคัญ คือ ต้องมุ่งให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนมากที่สุด โดยที่ครูอาจจะหาการเล่นต่าง ๆ ที่คิดขึ้นเองบ้าง หรือดัดแปลงจากการเล่นอื่น ๆ ที่มีอยู่แล้วบ้างก็ได้

กิจกรรม “การเล่น” ประกอบการสอนภาษาไทย ควรจัดให้เล่นแข่งขันเป็นหมู่จะดีกว่า เป็นรายบุคคล เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้รู้จักมีความสามัคคีในการทำงานร่วมกัน การจัดหมู่ให้เล่นอาจจัดเป็นหมู่ย่อย ๆ หมู่ใหญ่ ๆ หรือเล่นพร้อมกัน สิ่งสำคัญก็คือต้องพยายามให้นักเรียนทุกคนมี

ส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมได้อย่างทั่วถึง และในการเล่นนี้เป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยให้ครูสามารถประเมินผลการเรียนและการสอนได้อย่างดีอีกด้วย

กล่าวโดยสรุปแล้ว กิจกรรม “การเล่น” ช่วยให้ครูสามารถสอนภาษาไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุณประโยชน์ดังนี้

1. ช่วยให้เกิดพัฒนาการทางด้านความคิดให้กับนักเรียน
2. ช่วยส่งเสริมทักษะการใช้ภาษาด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน
3. ช่วยในการฝึกทักษะทางภาษา และทบทวนเนื้อหาวิชาต่างๆ
4. ช่วยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงออกซึ่งความสามารถที่มีอยู่
5. ช่วยประเมินผลการเรียนและการสอน
6. ช่วยให้นักเรียนเกิดความเพลิดเพลิน และผ่อนคลายความตึงเครียดในการเรียน
7. ช่วยจูงใจและเร้าความสามารถของนักเรียน
8. ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามัคคี รู้จักการเอื้อเฟื้อช่วยเหลือกัน
9. ช่วยฝึกความรับผิดชอบและฝึกให้นักเรียนรู้จักการปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์
10. ช่วยให้ครูได้เห็นพฤติกรรมของนักเรียน ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ใช้เป็นกิจกรรมชั้นนำเข้าสู่บทเรียน เสริมบทเรียน และสรุปบทเรียน

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแบบฝึกเสริมทักษะ

แบบฝึกทักษะมีความสำคัญต่อการเรียนการสอน จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้สอนต้องศึกษาความรู้เรื่องการสร้างแบบฝึกทักษะเพื่อนำไปใช้กับนักเรียนและครูต้องสร้างแบบฝึกทักษะที่มีประสิทธิภาพแล้วเลือกให้เหมาะสมกับกับเรียนรู้ของนักเรียน

ความหมายของแบบฝึก

แบบฝึกเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะให้นักเรียนมีพฤติกรรมการเรียนด้านทักษะเป็นไปได้อย่างคล่องแคล่ว ถูกต้องและแม่นยำตลอดไป ซึ่งขึ้นอยู่กับกรได้รับการฝึกฝนในสิ่งนั้นซ้ำ ๆ และบ่อย ๆ จนเกิดความชำนาญ ทั้งนี้ผู้ให้ความหมายของแบบฝึกไว้แตกต่างกันไปในหลายทัศนะดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2546, หน้า 25) ได้ให้ความหมาย ของแบบฝึกทักษะว่าหมายถึง แบบตัวอย่างปัญหาหรือคำสั่งที่ตั้งขึ้น เพื่อให้นักเรียนฝึกตอบ

สุริพร เข้มฉาย (2546, หน้า 13) ได้ให้ความหมายของแบบฝึกว่า แบบฝึกเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยให้การเรียนการสอนบรรลุจุดประสงค์ได้อย่างรวดเร็วถูกต้องและมีประสิทธิภาพในการเรียนการสอน

กัณฑ์ด้นย วรจิตติพล (2542, หน้า 42) ได้ให้ความหมายของแบบฝึกว่า แบบฝึกคือเครื่องมือทางการเรียนอย่างหนึ่งของนักเรียนที่มุ่งให้นักเรียนฝึกทำด้วยตนเอง เพื่อจะได้มีทักษะหรือความชำนาญเพิ่มขึ้นหลังจากที่ได้เรียนรู้ในภาคทฤษฎีหรือด้านเนื้อหาแล้ว และในแบบฝึกควรประกอบด้วย คำแนะนำในการทำข้อคำถามหรือกิจกรรมและช่องว่างให้นักเรียนตอบคำถาม

สรุปได้ว่าแบบฝึก หมายถึง สิ่งที่สร้างขึ้นมานำไปใช้ในการเรียนรู้และฝึกฝนให้ผู้เรียนเกิดทักษะ มีความรู้เพิ่มขึ้นและช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาความรู้ ความชำนาญ เจตคติให้บรรลุตามจุดประสงค์ของการเรียนการสอน ได้ดีและรวดเร็วยิ่งขึ้น

ความสำคัญของแบบฝึก

การฝึกทักษะการเขียนภาษาไทยจำเป็นต้องอาศัยแบบฝึก เพื่อทบทวนความเข้าใจในเรื่องที่เรียนมาแล้ว ครูผู้สอนจำเป็นต้องสร้างหรือจัดทำแบบฝึกให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่องที่สอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการอ่านและมีความรู้ ความเข้าใจเนื้อหาที่เรียนมากขึ้น

วิวัฒน์ ประสานสุข (2541, หน้า 45) กล่าวว่า แบบฝึกมีความสำคัญต่อการเรียนการสอนเป็นอย่างยิ่ง เพราะแบบฝึกมีกิจกรรมที่ฝึกทักษะทางภาษาของนักเรียนหลายรูปแบบ ซึ่งน่าสนใจและช่วยให้นักเรียนมีประสบการณ์ตรงในการฝึกทักษะทางภาษา อีกทั้งช่วยเสริมทักษะทางภาษาให้คงทนและช่วยให้ครูทราบผลการเรียนของนักเรียนอีกด้วย

สุพรรณิ ไชยเทพ (2543, หน้า 24 – 25) กล่าวถึงความสำคัญของแบบฝึกว่า มีความสำคัญและจำเป็นต่อการเรียนทักษะทางภาษามาก เพราะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนดีขึ้น สามารถจดจำเนื้อหาในบทเรียนและคำศัพท์ต่าง ๆ ได้คงทน ทำให้เกิดความสนุกสนานในขณะที่เรียนทราบความก้าวหน้าของตนเอง สามารถนำแบบฝึกมาทบทวนเนื้อหาเดิมด้วยตนเองได้นำมาวัดผลการเรียนหลังจากที่เรียนแล้ว ตลอดจนสามารถทราบข้อบกพร่องของนักเรียนและนำไปปรับปรุงแก้ไขได้ทันที่ ซึ่งจะส่งผลทำให้ครูประหยัดเวลา ค่าใช้จ่ายและลดภาระได้มาก นอกจากนี้ ยังทำให้นักเรียนสามารถนำภาษาไปใช้ในการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

มะลิ อัจฉิวิชัย (2540, หน้า 17) ได้กล่าวถึงความสำคัญของแบบฝึกว่า แบบฝึกที่ดีและมีประสิทธิภาพจะช่วยทำให้นักเรียนประสบผลสำเร็จในการฝึกทักษะได้เป็นอย่างดี แบบฝึกที่ดีเปรียบเสมือนผู้ช่วยที่สำคัญของครู ทำให้ครูลดภาระการสอนทำให้นักเรียนสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มที่และเพิ่มความมั่นใจในการเรียนเป็นอย่างดี

สรุปได้ว่าแบบฝึกมีความจำเป็นต่อการเรียนภาษาอย่างยิ่ง ซึ่งครูผู้สอนสามารถที่จะผลิตขึ้นมาใช้เอง นับว่าแบบฝึกนั้นเป็นอุปกรณ์ที่จำเป็นในการเรียนการสอนอย่างยิ่ง เพื่อฝึกทักษะหลังจากได้เรียนเนื้อหาจากแบบเรียนไปแล้ว ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนมีความมั่นใจและเกิดความชำนาญเพิ่มมากขึ้น ทำให้นักเรียนทราบข้อบกพร่องของตนเองและนำมาปรับปรุงแก้ไข เพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะมากยิ่งขึ้น

ประโยชน์ของแบบฝึก

แบบฝึกทักษะทางภาษาที่มีประสิทธิภาพจะช่วยในการเรียนการสอน

ธีรญา เห่งยมจุฑ (2547, หน้า 37) สรุปว่า แบบฝึกจัดเป็นสื่อการสอน ที่มีประโยชน์ต่อครูผู้สอนและนักเรียน ทั้งในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตลอดจนการสอนซ่อมเสริมที่จะทำให้เด็กมีทักษะในการใช้ภาษา เพราะการฝึกฝนจะทำให้เกิดความชำนาญ ความมั่นใจ มีพัฒนาการทางภาษาเพิ่มพูนขึ้น

ชนาธิป ผลวาวแวว (2548, หน้า 31) กล่าวว่าแบบฝึกมีประโยชน์ ดังนี้

1. เป็นอุปกรณ์ช่วยลดภาระของครู
2. ช่วยให้นักเรียนได้ฝึกทักษะในการใช้ภาษาได้ดีขึ้น
3. ช่วยในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล ทำให้นักเรียนประสบผลสำเร็จในทางจิตใจมาก
4. ช่วยเสริมทักษะทางภาษาให้คงทน
6. ช่วยให้เด็กสามารถทบทวนได้ด้วยตนเอง
7. ช่วยให้ครูมองเห็นปัญหาต่างๆของนักเรียนได้ชัดเจน
8. ช่วยให้นักเรียนฝึกฝนได้เต็มที่ นอกเหนือจากที่เรียนในบทเรียน
9. ช่วยให้ผู้เรียนเห็นความก้าวหน้าของตนเอง
10. ช่วยให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียน

อมรินทร์พย์ ใจชื่น (2550, หน้า 32) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของแบบฝึก สรุปได้ว่าแบบฝึกเป็นอุปกรณ์การสอนที่ช่วยลดภาระของครู ช่วยในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล ใช้เป็นเครื่องมือวัดผลการเรียนหลังจบบทเรียน ช่วยให้นักเรียนสามารถทบทวนความรู้ได้ด้วยตนเอง ฝึกฝนทักษะของตนเองเพิ่มเติมได้อย่างเต็มที่ ช่วยให้ผู้เรียนสามารถมองเห็นความก้าวหน้าของตนเองได้

สรุปได้ว่าแบบฝึกทักษะนั้นมีประโยชน์หลายประการ ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว แบบฝึกจึงมีความเหมาะสมในการนำไปเป็นสื่อการสอนได้ดี เพราะช่วยให้นักเรียนสนใจเรียนจึงเป็นสื่อที่เหมาะสมกับการนำไปพัฒนาทักษะทางภาษาโดยเฉพาะเรื่องการเขียน นอกจากนี้ แบบฝึกยังช่วยประหยัดเวลาและแรงงานในการเตรียมการสอนของครูอีกด้วย

ลักษณะของแบบฝึกที่ดี

แบบฝึกเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับให้นักเรียนฝึกปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และทักษะเพิ่มขึ้น ในการสร้างแบบฝึกให้มีประสิทธิภาพต้องศึกษาองค์ประกอบและเลือกตามความเหมาะสมกับระดับความสามารถ มีผู้ที่ได้สรุปลักษณะของแบบฝึกที่ดี ดังนี้

กฤษยา แสงเดช (2545, หน้า 9) ได้กล่าวถึงลักษณะของแบบฝึกที่ดี ดังนี้

1. เกี่ยวข้องกับเรื่องที่เรียนมาแล้ว
2. เหมาะสมกับระดับชั้นหรือวัยของผู้เรียน
3. มีคำชี้แจงสั้น ๆ เพื่อให้เข้าใจง่าย
4. ใช้เวลาที่เหมาะสม
5. มีสิ่งที่น่าสนใจและท้าทายให้แสดงความสามารถ
6. ควร มีข้อแนะนำการใช้
7. มีให้ตอบอย่างจำกัดและตอบอย่างเสรี
8. ถ้าเป็นแบบฝึกเสริมทักษะที่ต้องการให้นักเรียนศึกษาด้วยตนเอง แบบฝึกเสริม

ทักษะควรมีหลายรูปแบบ

9. ควรใช้สำนวนภาษาง่าย ๆ ฝึกให้คิดสนุกสนาน

ชนาธิป ผลจาวแวว (2548, หน้า 33) กล่าวถึง ลักษณะของแบบฝึกที่ดี ดังนี้

1. ใช้หลักจิตวิทยาการเรียนรู้
2. เนื้อหาของแบบฝึกมีความยากง่ายเหมาะสมกับวัยและความสามารถของผู้เรียน
3. ในแบบฝึกควรมีกิจกรรมหลายรูปแบบ เพื่อความสนุกสนาน
4. ใช้เวลาในการทำแบบฝึกให้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน
5. แบบฝึกต้องมีความพร้อมและสะดวกในการนำไปใช้
6. แบบฝึกต้องมีสิ่งเร้า เพื่อดึงดูดใจผู้เรียน เช่น ภาพประกอบ
7. ในการทำแบบฝึกผู้เรียนต้องทราบผลทันที

ออมทรัพย์ ใจชื่น (2550, หน้า 35) ได้สรุปลักษณะที่ดีของแบบฝึกไว้ ดังนี้

1. ต้องมีความชัดเจนทั้งคำสั่งและวิธีทำ คำสั่งหรือตัวอย่างแสดงวิธีทำที่ใช้ไม่ควรยาวเกินไปเพราะจะทำให้เข้าใจยาก ควรปรับปรุงให้ง่ายเหมาะสมกับผู้ใช้ ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนสามารถศึกษาด้วยตนเองได้เมื่อต้องการ

2. แบบฝึกที่ดีควรมีความหมายต่อนักเรียนและตรงตามจุดมุ่งหมายของการศึกษาคือลงทุนน้อย ใช้ได้นานและทันสมัยอยู่เสมอ

3. ภาษาและภาพที่ใช้ในแบบฝึกควรเหมาะสมกับวัยและพื้นฐานความรู้ของนักเรียน

4. แบบฝึกที่ดี ควรแยกเป็นเรื่องๆ แต่ละเรื่องไม่ควรยาวเกินไป แต่ควรมีกิจกรรมหลายรูปแบบเพื่อเร้าให้นักเรียนเกิดความสนใจ และเพื่อฝึกทักษะใดทักษะหนึ่งจนเกิดความชำนาญ

5. แบบฝึกที่ดี ควรมีทั้งแบบกำหนดคำตอบให้และแบบให้ตอบโดยเสรี การเลือกใช้คำ ข้อความหรือรูปภาพควรเป็นสิ่งที่นักเรียนคุ้นเคยและตรงกับความสนใจของนักเรียน เพื่อให้แบบฝึกที่สร้างขึ้นมาก่อให้เกิดความเพลิดเพลิน และพอใจแก่นักเรียนซึ่งสอดคล้องกับหลักการเรียนรู้ที่ว่า เด็กมักจะเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วในการกระทำที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจ

6. แบบฝึกที่ดี ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาด้วยตนเอง ให้รู้จักค้นคว้า รวบรวมสิ่งที่พบเห็นบ่อยๆ หรือที่ตัวเองเคยใช้จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจเรื่องนั้นๆ มากยิ่งขึ้นและจะรู้จักนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้อง มีหลักเกณฑ์และมองเห็นว่าสิ่งที่เขาได้ฝึกฝนนั้น มีความหมายต่อเขาตลอดไป

7. แบบฝึกที่ดี ควรตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล ผู้เรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกันในหลายๆ ด้าน เช่น ความต้องการ ความสนใจ ความพร้อมของระดับสติปัญญาและประสบการณ์ เป็นต้น ฉะนั้นการจัดทำแบบฝึกแต่ละเรื่องควรจัดทำให้มากพอและมีทุกระดับตั้งแต่ง่าย ปานกลาง จนถึงระดับค่อนข้างยาก เพื่อว่าทั้งนักเรียนเก่ง ปานกลางและอ่อน จะได้เลือกทำได้ตามความสามารถ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนทุกคนประสบความสำเร็จในการทำแบบฝึก

8. แบบฝึกที่ดี ควรสามารถสร้างความสนใจของนักเรียนทุกคน ได้ตั้งแต่หน้าแรกจนถึงหน้าสุดท้าย

9. แบบฝึกที่ดี ควรได้รับการปรับปรุง แก้ไข ควบคู่กันไปกับหนังสือแบบเรียนอยู่เสมอและควรรู้ใช้ได้ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน

10. แบบฝึกที่ดี ควรเป็นเครื่องมือที่สามารถใช้ในการประเมิน และจำแนกความเจริญงอกงามของนักเรียนได้ด้วย

สรุปได้ว่าแบบฝึกที่ดี หมายถึง การสร้างเครื่องมือเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการพัฒนาตนเอง มีเนื้อหา รูปแบบน่าสนใจ เหมาะสมกับระดับและวัยของผู้เรียน จูงใจผู้เรียนและเป็นไปตามลำดับความยากง่าย

หลักการสร้างแบบฝึก

ชัยยงค์ พรหมวงศ์และคณะ (2537, หน้า 490 อ้างถึงใน สุพรรณิ ไชยเทพ, 2543, หน้า 49) ได้กล่าวถึงการสร้างแบบฝึกความีหลักและวิธีการพอสรุปได้ดังนี้

1. ควรมีคำชี้แจงในการใช้ที่มีการกำหนดทิศทางไว้เด่นชัด เช่น เมื่อให้นักเรียนอ่านข้อความใดข้อความหนึ่งแล้ว ก็จะเขียนว่า “โปรดอ่านเรื่อง..... หน้า.....”
2. ควรมีตารางปฏิบัติเพื่อให้นักเรียนวางแผนได้เอง ซึ่งเรียกว่า “ใบแนะทาง” หรือ “Guide Sheet”
3. ไม่ว่าจะ เป็นแบบแผ่นหรือเป็นเล่ม ควรมีแผนการสอนโดยสังเขป ไว้ด้วย โดยเฉพาะมโนคติ วัตถุประสงค์ กิจกรรมการเรียน สื่อการสอนและประเมินผล เพื่อให้นักเรียนได้ทราบทิศทาง เป้าหมายและบทบาทของตนเอง
4. ในกรณีมีกิจกรรมให้นักเรียนตอบ เดิมคำ เขียนภาพ ก็ต้องเตรียมเนื้อที่ไว้ในแบบฝึก ให้ตรงกันโดยใช้หมายเลขและรหัสไว้เด่นชัด พอที่ผู้เรียนจะตอบได้ตรงตามที่ครูกำหนดไว้และควรมี “บัตรเฉลย” ไว้ให้แต่ไม่เด่นชัดจนเกินไปเพื่อป้องกันการดูเฉลยก่อนทำกิจกรรม การมีเฉลยไว้จะช่วยแบ่งเบาภาระของครู เพราะนักเรียนช่วยกันตรวจสอบและส่งเสริมการเรียนรู้เป็นรายบุคคลได้ด้วย บัตรเฉลยอาจอยู่ในแบบฝึกปฏิบัติหรือแยกต่างหาก
5. ควรออกแบบให้สะดวกดู น่าอ่าน ใช้ภาษาที่เป็นกันเองและมีการ์ตูนประกอบเนื้อหาที่น่าสนใจ
6. เนื้อหาในชุดฝึกปฏิบัติในส่วนที่เกี่ยวกับหัวเรื่องต่างๆ ควรให้ตรงกับเนื้อหาหรือประสบการณ์อื่นใดที่ครูกำหนด

แบบฝึกปฏิบัติไม่มีรูปแบบที่ตายตัวขึ้นอยู่กับจินตนาการของผู้เขียน หากเป็นกระดาษคำตอบก็ไม่มีอะไรสลับซับซ้อนและอาจไม่ต้องมีแผนการสอนไว้ถ้านักเรียนยังอยู่ในระดับต่ำเกินไป

สมพร พูลพันธ์ (2541, หน้า 40) ได้กล่าวถึงการสร้างแบบฝึกดังนี้

1. เกี่ยวข้องกับบทเรียนที่เรียนแล้ว
2. เหมาะสมกับระดับวัย และระดับความสามารถของเด็ก
3. มีคำชี้แจงสั้น ๆ ที่จะทำให้เด็กเข้าใจวิธีทำได้ง่าย คำชี้แจงหรือคำสั่งต้องชัดเจน

กะทัดรัด

4. ใช้เวลาเหมาะสมคือไม่ให้เวลานานหรือเร็วเกินไป
 5. เป็นที่น่าสนใจและท้าทายให้แสดงความสามารถ
- ชนาธิป ผลวาวแวว (2548, หน้า 32) กล่าวถึงหลักการสร้างแบบฝึกดังนี้

1. ตรงตามหลักจิตวิทยา
2. สำนวนภาษาง่าย ๆ
3. มีความหมายต่อชีวิตประจำวัน
4. คิดได้เร็วพลันและแสนสนุก
5. ปลุกเร้าความสนใจ
6. เหมาะสมกับวัยและความสามารถ
7. อาจเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

จากแนวคิดที่กล่าวมาสรุปได้ว่าการสร้างแบบฝึกควรคำนึงถึงหลักจิตวิทยา พัฒนาการการเรียนรู้ของเด็กต้องมีจุดหมายที่แน่นอนว่าจะฝึกด้านใด เนื้อหาในแบบฝึกต้องไม่ยากเกินไป มีคำชี้แจงที่สั้นๆ เข้าใจง่าย เหมาะสมกับวัย ความสนใจและความสามารถของผู้เรียน จะทำให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์ที่คุ้มค่าจากการฝึก

แบบฝึกเสริมทักษะภาษาไทย

ภาษาไทยเป็นทักษะที่มีลักษณะเฉพาะตามธรรมชาติวิชา แบบฝึกเสริมทักษะภาษาไทย จึงมีลักษณะเฉพาะเช่นกัน วิชาภาษาไทยเป็นวิชาทักษะต้องเรียนรู้ โดยการฝึกฝนทบทวนอยู่เสมอ แบบฝึกเสริมทักษะจึงมีส่วนเป็นอย่างมากในการช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ การฝึกทักษะภาษาไทย ต้องเริ่มฝึกตั้งแต่ในระดับชั้นที่เด็กเริ่มเรียนภาษาไทยได้เป็นคำแล้ว เด็กจะสามารถนำคำต่าง ๆ มาเขียนเป็นกลุ่มคำ เขียนเป็นประโยค จะต้องเริ่มสอนจากคำง่ายไปเรื่อย ๆ ค่อยเป็นค่อยไปตามลำดับพัฒนาการ ผู้สอนหาตัวอย่างการเขียนคำแต่ละประเภทให้นักเรียนได้ศึกษาจะช่วยทำให้เกิดการเรียนรู้ได้เร็วคอยกระตุ้นให้นักเรียนรู้จักคิด รู้จักสังเกต มีทักษะ ดังนั้นผู้สอนจึงต้องเอาใจใส่ต่อการเตรียมกิจกรรมการเรียนรู้ กระตือรือร้น และกวัดขั่น ในเรื่องการตรวจผลงานของเด็กทุกครั้ง ซึ่งกรมวิชาการ (2542, หน้า 21) ได้เสนอแนะรูปแบบการพัฒนาศักยภาพทักษะการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การสร้างแรงจูงใจในการฝึกทักษะการเรียนรู้ ก่อนที่ครูจะทำการฝึกทักษะการเรียนรู้ให้แก่นักเรียน ครูควรสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนเห็นประโยชน์หรือคุณค่าของทักษะการเรียนรู้ด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การจัดกิจกรรม การทดสอบการเรียนรู้

ขั้นที่ 2 การรู้เทคนิคแต่ละทักษะ ทักษะการเรียนรู้แบ่งเป็นทักษะย่อย ๆ ที่สำคัญ ได้แก่ การเรียนรู้แหล่งข้อมูล การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ความเข้าใจ การประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเองและการมีเจตคติที่ดีต่อการเรียน แต่ละทักษะมีเทคนิคเฉพาะซึ่งครูจะต้องอธิบายหรือชี้แจงเพื่อให้ นักเรียนเข้าใจกระบวนการของแต่ละทักษะ

ขั้นที่ 3 การฝึกแต่ละทักษะย่อยตามลำดับ ครูต้องให้นักเรียนได้ฝึกหรือปฏิบัติด้วยตนเอง

ขั้นที่ 4 การให้รู้ผลการฝึกทักษะทันที ครูแจ้งผลการฝึกทักษะให้นักเรียนทราบทันทีว่าพฤติกรรมใดเป็นพฤติกรรมที่ถูกต้องและพฤติกรรมใดที่ไม่ถูกต้อง พร้อมบอกวิธีการแก้ไข

ขั้นที่ 5 การให้ฝึกซ้ำอย่างต่อเนื่อง ครูให้นักเรียนได้ฝึกซ้ำหลาย ๆ ครั้งอย่างต่อเนื่องจนเป็นพฤติกรรมที่ค่อนข้างถาวร ด้วยการให้ฝึกกับสื่อประสมที่นักเรียนสามารถรับรู้ผลด้วยตนเอง ฝึกกับเพื่อนโดยใช้แบบฝึกปฏิบัติ หรือทำการบ้าน เป็นต้น

การจัดทำแบบฝึกเสริมทักษะภาษาไทย

กรมวิชาการ (2542, หน้า 23 - 24) กล่าวถึงขั้นตอนการสร้างแบบฝึกเสริมทักษะดังนี้

1. สำรวจปัญหาและความต้องการ เมื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไปแล้วครูผู้สอนย่อมทราบดีว่า บรรลุผลตามประสงค์หรือไม่ รวบรวมปัญหาและความต้องการในการแก้ไขปัญหา หรือความต้องการที่จะพัฒนาการเรียนการสอนในแต่ละจุดประสงค์

2. กำหนดจุดประสงค์ในการสร้างแบบฝึกเสริมทักษะให้ชัดเจน เพื่อตอบคำถามว่า สร้างแบบฝึกเพื่ออะไร ต้องการให้นักเรียนเป็นอย่างไร

3. วิเคราะห์คำที่เรียนในแต่ละจุดประสงค์ว่าประกอบด้วยคำและความหมายอย่างไร คำที่มักจะมีปัญหาในการอ่านและเขียน ให้รวบรวมคำเหล่านี้ไว้

4. ศึกษาจิตวิทยาการเรียนรู้ จิตวิทยาการอ่านของนักเรียนในแต่ละชั้นว่า เด็กแต่ละวัยมีความสนใจเรื่องอะไร ตัวอย่างเช่น จิตวิทยาการอ่านที่นำมาใช้ในการสร้างแบบฝึกเสริมทักษะการอ่านประกอบด้วย

4.1 ความใกล้ชิด คือ ถ้าใช้สิ่งเร้าและการสนองตอบเกิดขึ้นในเวลาใกล้เคียงกัน จะสร้างความพอใจให้แก่ผู้เรียน

4.2 การฝึกหัด คือการให้ผู้เรียนได้ทำซ้ำ ๆ เพื่อช่วยสร้างความรู้ความเข้าใจที่แม่นยำ

4.3 กฎแห่งผล คือ การที่ผู้เรียนได้ทราบผลการทำงานของตนเองด้วยการเฉลยคำตอบจะช่วยให้ผู้เรียนทราบความบกพร่อง เพื่อปรับปรุงแก้ไขและเป็นการสร้างความพอใจให้แก่ผู้เรียน

4.4 การจูงใจ คือ การจัดแบบฝึกหัดเรียงลำดับจากแบบฝึกง่ายและสั้นไปสู่แบบฝึกที่ยากและยาวขึ้น ควรมีภาพประกอบและมีหลายรูปแบบ เป็นต้น

5. กำหนดกรอบการสร้างแบบฝึกว่า ควรประกอบด้วยเรื่องอะไรบ้างแต่ละเรื่องควรมีลักษณะอย่างไร มีกิจกรรมอะไรบ้าง มีความยาวเพียงไร จะนำเสนอโดยใช้รูปภาพประกอบหรือไม่ ลงมือเขียนแบบฝึกแต่ละชุด

6. นำแบบฝึกไปใช้ให้ผู้ชำนาญตรวจสอบความถูกต้องความตรงเนื้อหา เช่น ครูสอนภาษาไทยที่มีประสบการณ์ ศึกษานิเทศก์ เป็นต้น หรือนำไปทดลองใช้กับนักเรียน จำนวน 1 - 5 คน เพื่อรวบรวมข้อมูลนำมาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง

7. จัดพิมพ์แบบฝึกเพื่อให้นักเรียนนำไปใช้เสริมการเรียนการสอนภาษาไทย

ข้อเสนอแนะในการสร้างแบบฝึก

สุนันทา สุนทรประเสริฐ (2544, หน้า 16 – 17) กล่าวว่า ส่วนสำคัญการสร้างแบบฝึกในการใช้ประกอบในการจัดการเรียนการสอนในวิชาต่าง ๆ นั้น จะเน้นสื่อการสอนในลักษณะเอกสารแบบฝึกเป็นส่วนสำคัญ ดังนั้นการสร้างจึงควรให้มีความสมบูรณ์ที่สุดทั้งในด้านเนื้อหา รูปแบบและกลวิธีในการนำไปใช้ ซึ่งควรเป็นเทคนิคของแต่ละคน ดังนี้

1. พึงระลึกถึงเสมอว่าต้องให้ผู้เรียนศึกษาเนื้อหาก่อนใช้แบบฝึก
2. ในแต่ละแบบฝึกอาจมีเนื้อหาสรุปหรือเป็นหลักเกณฑ์ไว้ให้ผู้เรียนได้ศึกษาทบทวนก่อนก็ได้
3. ควรสร้างแบบฝึกให้ครอบคลุมเนื้อหาและจุดประสงค์ที่ต้องการและไม่ยากหรือง่ายเกินไป
4. คำนึงถึงหลักจิตวิทยาการเรียนรู้ของเด็กให้เหมาะสมกับวุฒิภาวะ และความแตกต่างของผู้เรียน
5. ควรศึกษาแนวทางการสร้างแบบฝึกให้เข้าใจก่อนปฏิบัติการสร้าง อาจนำหลักการของผู้อื่นหรือทฤษฎีการเรียนรู้ของนักการศึกษาหรือนักจิตวิทยามาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับเนื้อหาและสภาพการณ์ได้

6. ควรมีคู่มือการใช้แบบฝึก เพื่อให้ผู้สอนคนอื่นนำไปใช้ได้อย่างกว้างขวาง หากไม่มีคู่มือต้องมีคำชี้แจงขั้นตอนการใช้ที่ชัดเจน แนบไปในแบบฝึกหัดด้วย

7. การสร้างแบบฝึก ควรพิจารณารูปแบบให้เหมาะสมกับธรรมชาติของแต่ละเนื้อหาวิชา รูปแบบจึงควรแตกต่างกันตามสภาพการณ์

8. การออกแบบชุดฝึกควรมีความหลากหลายไม่ซ้ำซาก ไม่ใช่รูปแบบเดียวเพราะจะทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่าย ควรมีแบบฝึกหลาย ๆ แบบ เพื่อฝึกให้ผู้เรียนได้เกิดทักษะอย่างกว้างขวางและส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ด้วย

9. การใช้ภาพประกอบเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้แบบฝึกนั้นน่าสนใจ และยังเป็น การพักสายตาให้กับผู้เรียนอีกด้วย

10. การสร้างแบบฝึก หากต้องการให้สมบูรณ์ครบถ้วน ควรสร้างในลักษณะของ เอกสารประกอบการสอน แต่เน้นความหลากหลายของแบบฝึกมากกว่า เนื้อหาที่มีเพียงย่อ ๆ

11. แบบฝึกต้องมีความถูกต้อง อย่าให้มีข้อผิดพลาดโดยเด็ดขาด เพราะเหมือนกับ ยื่นยาพิษกับลูกศิษย์โดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เขาจะจำในสิ่งที่ผิด ๆ ตลอดไป

12. คำสั่งในแบบฝึกเป็นสิ่งสำคัญที่ควรมองข้ามไป เพราะคำสั่งคือประตูบานใหญ่ ที่จะไขความรู้ความเข้าใจของผู้เรียนเข้าไปสู่ความสำเร็จ คำสั่งต้องสั้น กระชับ ชัดเจน และเข้าใจ ได้ง่าย ไม่ทำให้ผู้เรียนสับสน

13. การกำหนดเวลาในการใช้แบบฝึกในแต่ละชุด ควรให้เหมาะสมกับเนื้อหา และ ความสนใจของผู้เรียน

14. กระดาษที่ใช้ควรมีคุณภาพเหมาะสม มีความเหนียวและทนทาน ไม่เปราะบาง หรือขาดง่ายจนเกินไป

การทดสอบประสิทธิภาพของแบบฝึก

การทดสอบประสิทธิภาพของแบบฝึก หมายถึง การนำแบบฝึกไปทดลองใช้เพื่อปรับปรุง แล้วนำไปทดลองสอนจริง นำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขเสร็จแล้วจึงผลิตออกมาเป็นจำนวนมาก

ความจำเป็นที่จะต้องทดสอบประสิทธิภาพ ในการผลิตระบบการดำเนินงานทุกประเภท ต้องมีการตรวจสอบระบบนั้นเพื่อเป็นการประกันว่าจะมีประสิทธิภาพจริงตามที่มุ่งหวังการทดสอบ ประสิทธิภาพของแบบฝึกมีความจำเป็นด้วยเหตุผล ดังนี้

สำหรับหน่วยงานผลิต เป็นการประกันคุณภาพของแบบฝึกที่อยู่ในขั้นสูงเหมาะสมที่จะลงทุนผลิตออกมาเป็นจำนวนมาก เมื่อไม่มีการทดสอบประสิทธิภาพเสียก่อนแล้ว เมื่อผลิตออกมาใช้ประโยชน์ไม่ได้ก็จะต้องผลิตใหม่เป็นการเปลืองเวลา แรงงานและทุนทรัพย์

สำหรับผู้ใช้แบบฝึกจะทำหน้าที่สอนโดยที่ช่วยสร้างสภาพการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเปลี่ยนพฤติกรรมตามที่มุ่งหวัง ดังนั้นก่อนที่จะนำไปใช้จริงจึงควรมั่นใจว่าแบบฝึกนั้นมีประสิทธิภาพในการช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้จริง

สำหรับผู้ผลิต การทดสอบประสิทธิภาพจะทำให้ผู้ผลิตมั่นใจได้ว่าเนื้อหาสาระที่บรรจุลงนั้นเหมาะสมต่อการเข้าใจ อันจะช่วยให้ผู้ผลิตมีความชำนาญสูงขึ้นเป็นการประหยัดแรงงาน เวลาและทุนทรัพย์ในการเตรียมต้นแบบ

การกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพ หมายถึง ระดับประสิทธิภาพของแบบฝึกที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เป็นระดับที่ผู้ผลิตจะพึงพอใจว่าหากแบบฝึกมีประสิทธิภาพถึงระดับนั้นแล้วแบบฝึกนั้นก็มีความคุ้มค่าที่จะนำไปใช้กับนักเรียนและคุ้มค่าแก่การลงทุนผลิตเป็นจำนวนมาก

การหาประสิทธิภาพให้ได้ตามเกณฑ์ ชัยยงค์ พรหมวงศ์และคณะ (2537, หน้า37 ; อ้างถึงใน กรรณิกา ศุภปัญญาวุฒิ, 2544, หน้า 27) ได้กล่าวว่าการที่จะกำหนดเกณฑ์ให้มีค่าทำได้นั้นให้ผู้สอนเป็นผู้พิจารณาตามความพอใจ โดยปกติเนื้อหาที่เป็นความรู้จะตั้งไว้ 80 / 80 หรือ 90 / 90 การกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพกระทำได้โดยการประเมินพฤติกรรมของผู้เรียนเป็น 2 ประเภท คือ พฤติกรรมต่อเนื่อง (กระบวนการ) และพฤติกรรมขั้นสุดท้าย (ผลลัพธ์) โดยกำหนดว่าประสิทธิภาพ E_1 คือ ประสิทธิภาพของกระบวนการ E_2 คือ ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ ประสิทธิภาพของแบบฝึกจะกำหนดเป็นเกณฑ์ที่คาดหมายว่าผู้เรียนจะเปลี่ยนพฤติกรรม โดยกำหนดให้เป็นร้อยละ ของผลเฉลี่ยการทำงานกิจกรรมระหว่างการใช้แบบฝึกต่อร้อยละของผลสอบหลังใช้แบบฝึกทั้งหมด นั่นคือ E_1 / E_2 คือ ประสิทธิภาพของกระบวนการ / ประสิทธิภาพของผลลัพธ์โดยวิธีคำนวณ ดังนี้

E_1 คำนวณจากการเอาคะแนนการทำแบบฝึกชุดของนักเรียนแต่ละคนมารวมกันแล้วหาค่าเฉลี่ยและเทียบส่วนเป็นร้อยละ (80 ตัวแรก)

E_2 คำนวณจากการเอาคะแนนของนักเรียนที่ทดสอบหลังเรียนแบบฝึกทั้งหมดรวมกันแล้วหาค่าเฉลี่ยเทียบส่วนเพื่อหาค่าร้อยละ (80 ตัวหลัง)

จากหลักการสร้างแบบฝึกดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า การสร้างแบบฝึกต้องศึกษาปัญหาของเนื้อหาที่นำมาสร้างแบบฝึก โดยนำมาตั้งวัตถุประสงค์ตลอดจนรูปแบบและวางแผนขั้นตอนการใช้แบบฝึก การสร้างแบบทดสอบที่สอดคล้องกับเนื้อหาหรือทักษะที่ต้องการฝึกจำเป็นต้องนำหลักการทางจิตวิทยาการเรียนรู้และจิตวิทยาพัฒนาการมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบฝึกก่อน

นำไปฝึกควรนำไปทดลองใช้ เพื่อหาข้อบกพร่องของแบบฝึกและแบบทดสอบนำมาปรับปรุงแก้ไข หลังจากนั้นจึงรวบรวมเป็นชุดจัดทำคำชี้แจงและคู่มือการใช้ต่อไป การหาประสิทธิภาพของแบบฝึกแบบฝึกทักษะที่ใช้ฝึกทักษะของนักเรียนส่วนใหญ่พบว่ายังขาดประสิทธิภาพ เนื่องจากลักษณะของแบบฝึกบางแบบฝึกยากหรือง่ายเกินไป ทำให้เร่วัดจุดประสงค์ได้ไม่ตรงตามที่กำหนดไว้ ดังนั้นจึงมีการกำหนดหลักเกณฑ์การทดสอบประสิทธิภาพของแบบฝึกขึ้น เพื่อให้แบบฝึกมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนานักเรียนที่มีความต้องการพิเศษด้านการอ่านและเขียน

เกตุมณี มากมี (2540และ2552) ได้ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนาชุดการเรียนรู้ การสอนเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา (เรียนช้า) ในสังกัดสำนักงานงานประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ ในปีพ.ศ.2540 ผลการวิจัยพบว่าด้านผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านออกเสียง อ่านในใจและอ่านจับใจความ นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละสูงสุดในการอ่านในใจ 82.26 ร่วงลงไปที่การอ่านจับใจความ ร้อยละ 72.53 และด้านการอ่านออกเสียง 65.52 และผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดฝึกทักษะการอ่านและเขียนสำหรับนักเรียน ช่วงชั้นที่ 1 ที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ สำหรับครูในโรงเรียนชุมชนเมือง จังหวัดเชียงใหม่ปี พ.ศ. 2552 ได้พัฒนาชุดฝึกทักษะการอ่านและเขียนสำหรับนักเรียน ช่วงชั้นที่ 1 จำนวนทั้งสิ้น 6 หน่วย ได้นำชุดฝึกทักษะไปทดลองใช้ใน โรงเรียนชุมชนเมืองจังหวัดเชียงใหม่ใน โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่ จำนวน 9 โรงเรียน ผลการวิจัยพบว่าชุดฝึกทักษะการอ่านมีประสิทธิภาพถึงร้อยละ 91.33/96.00 และชุดฝึกทักษะการเขียนมีประสิทธิภาพร้อยละ 88.33/88.66 และนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้มีพัฒนาการด้านการอ่านและเขียนผ่านเกณฑ์การประเมินทุกคน

รัตนา แพงจันทร์ (2541) ได้ศึกษาความสามารถเขียนคำของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ที่เรียนร่วมในโรงเรียนปกติ จากการสอนเขียนแบบบูรณาการกับเกม พบว่า

1.การสอนเขียนแบบบูรณาการกับเกม มีค่าประสิทธิภาพร้อยละ 82.85/86.66 โดยมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

2.นักเรียนที่ได้รับการสอนเขียนแบบบูรณาการกับเกม มีความสามารถเขียนคำก่อนและหลังการทดลอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่มีระดับ .05 โดยหลังการทดลองนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียน มีความสามารถเขียนคำสูงกว่าก่อนการทดลองและอยู่ในระดับดี

เขาวลัทธิ วรรณมวง (2544) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาความสามารถในการจำ พยัญชนะไทยของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ผลการวิจัย พบว่า ความสามารถในการจำพยัญชนะไทยของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ หลังจากสอนโดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุพรรณิ ไชยเทพ (2544) ได้ศึกษา เรื่องการใช้แบบฝึกเสริมทักษะเพื่อพัฒนา ความสามารถด้านการอ่านและเขียนคำในวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า สามารถช่วยให้นักเรียนมีความสามารถในการอ่านและเขียนคำในวิชาภาษาไทยได้ถูกต้องสูงขึ้น และ ผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านและเขียนคำในวิชาภาษาไทยของนักเรียนหลังการใช้แบบฝึกเสริม ทักษะการอ่านและเขียนคำ สูงกว่าก่อนการใช้แบบฝึกเสริมทักษะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01

สมคิด บุญบูรณ์ (2546) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาความสามารถด้านการอ่าน ภาษาไทยของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยวิธี การสอนอ่านตามแบบ ผลการวิจัยพบว่า เด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ด้านการอ่านมีความสามารถ ด้านการอ่านภาษาไทยหลังจากได้รับการสอนอ่านตามแบบสูงกว่าก่อนการสอนอ่านตามแบบอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อัจฉรา นาคทรัพย์ (2546) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาความสามารถในการอ่านของเด็ก ที่มีปัญหาในการเรียนรู้ด้านการอ่าน โดยวิธีการสอนอ่านเป็นคำ ผลการวิจัยพบว่า เด็กที่มีปัญหาใน การเรียนรู้ที่ได้รับการสอนอ่านเป็นคำ มีความสามารถอ่านคำอยู่ในระดับดี และมีความสามารถอ่าน คำหลังการสอนอ่านเป็นคำสูงกว่าก่อนการสอนอ่านเป็นคำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จินดา อุ้นทอง (2549) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าเรื่อง การสร้างแบบฝึกทักษะการอ่าน สำหรับเด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ศูนย์การศึกษาพิเศษ จังหวัดอุดรดิตถ์ พบว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านสูงขึ้น หลังจากได้รับการฝึกทักษะการอ่าน โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่าน นอกจากนี้ยังพบว่าพฤติกรรมกรรมการอ่านของนักเรียนอยู่ในระดับดี คือ สามารถอ่านได้ถูกต้อง แม้จะใช้เวลาในการอ่านมากกว่าปกติ

จากผลการวิจัยจะเห็น ได้ว่าการพัฒนานวัตกรรมการเพื่อช่วยเหลือให้นักเรียนที่มีความ ต้องการพิเศษ มีความสามารถด้านการอ่านและเขียนมีหลากหลายวิธีการแต่ส่วนใหญ่จะเป็นการ พัฒนาแบบฝึกหัดเพิ่มเติมเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการพิเศษของนักเรียนแต่ละกลุ่ม และผล การพัฒนาส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ในด้านการอ่านและเขียนเพิ่มขึ้น

การศึกษาของต่างประเทศที่เกี่ยวกับการเรียนร่วม

ในต่างประเทศ มีนักการศึกษาหลาย ๆ ท่าน เห็นความสำคัญของการจัดการศึกษา สำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการศึกษา สำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ และผู้เกี่ยวข้อง ดังนี้

Evan (1981) ได้ทำการศึกษาเจตคติของผู้ปกครองที่มีต่อ โครงการเรียนร่วมระหว่าง นักเรียนพิเศษกับนักเรียนปกติ มนมลรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา และพบว่าผู้ปกครองนักเรียนมีความเห็นว่า โครงการเรียนร่วมเป็น โครงการที่อำนวยความสะดวกทางการศึกษาให้แก่ นักเรียน นอกจากนี้ผู้ปกครองของนักเรียนส่วนใหญ่ยังมีเจตคติที่ดีต่อนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ตัวแปรสำคัญที่ทำให้เจตคติของผู้ปกครองของนักเรียนแตกต่างกัน ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง อายุของนักเรียนพิเศษ เพศของนักเรียนพิการ และความรู้ของผู้ปกครองเกี่ยวกับนักเรียนพิเศษ

ส่วน Patton (1984) ได้ศึกษาเจตคติของอาจารย์ที่มีต่อนักเรียนพิเศษที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในวิทยาลัยชุมชนในมลรัฐเวอร์จิเนีย ผลการศึกษา พบว่า อาจารย์ในวิทยาลัยชุมชนแห่งนั้น มีเจตคติในทางบวกต่อนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ตัวแปรสำคัญ 2 ตัว ทำให้เจตคติของอาจารย์แตกต่างกัน เพศของอาจารย์และการปฐมนิเทศอาจารย์ และนักเรียนเกี่ยวกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ อาจารย์ผู้หญิงที่มีเจตคติต่อนักเรียนในทางบวกมากกว่าอาจารย์ชาย อาจารย์ที่เคยสอนวิชาจิตวิทยามีพื้นฐานเกี่ยวกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษมาก่อน มีเจตคติต่อนักเรียนในทางบวกมากกว่าอาจารย์อื่น ๆ

ในทำนองเดียวกัน Tufts (1985) ได้ศึกษาเจตคติของครูการศึกษาพิเศษ ครูที่สอนปกติ ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครองนักเรียนปกติ และผู้ปกครองนักเรียนพิเศษที่มีผลต่อการเรียนร่วมระหว่างนักเรียนที่มีปัญหาทางภาษากับนักเรียนปกติ ที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นอนุบาล ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในเมืองลอสแอนเจลิส แคลิฟอร์เนีย การศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้ง 5 กลุ่มดังกล่าว มีเจตคติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อแยกตามเพศพบว่า เพศชายและเพศหญิงมีเจตคติต่อการเรียนร่วมไม่แตกต่างกัน ระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงานเป็นตัวแปรที่สำคัญที่ทำให้เจตคติต่อการเรียนร่วมแตกต่างกัน

นอกจากนี้ Mata (อ้างใน ผดุง อารยะวิญญู, 2539, 74)) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ความรู้ ความเข้าใจของบุคลากรทางการศึกษาต่อเจตคติต่อการเรียนร่วมในเกาะกวม (Guam) ผลการศึกษาพบว่า บุคลากรทางการศึกษาที่มีความรู้ความเข้าใจนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ในงานวิจัยนี้ ได้แก่ ครูการศึกษาพิเศษ ครูให้คำปรึกษา ครูแนะแนว นักจิตวิทยา ผู้บริหารโรงเรียน และครูสอนนักเรียนปกติ การศึกษายังพบอีกว่า ครูการศึกษาพิเศษและครูแนะแนวมีเจตคติใน

ทางบวกมากกว่าครูปกติ และมากกว่าผู้บริหารโรงเรียน ผู้วิจัยพบอีกว่าตัวแปรสำคัญที่มีอิทธิพลต่อเจตคติในการเรียนร่วมของบุคลากรทางการศึกษา คือ ประสบการณ์ในการสอนนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ การได้รับการฝึกอบรมทางการศึกษาพิเศษมาก่อน อายุ และการมีประสบการณ์ตรงกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษมาก่อนมีเจตคติในทางบวกต่อนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษมากกว่า ครูที่ไม่มีความรู้เกี่ยวกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ผู้ศึกษาเสนอแนะว่าควรมีการอบรม ครู ผู้บริหาร ตลอดจนบุคลากรเป็นของโรงเรียนก่อนเปิดโครงการเรียนร่วมในโรงเรียนนั้น ๆ

สำหรับ Fletcher (อ้างใน กรมสามัญศึกษา กองการศึกษาเพื่อคนพิการ, 2542) ได้ศึกษาเจตคติของครูผู้สอนนักเรียนในระดับอนุบาล (Pre - Kindergarten) ที่มีต่อการเรียนร่วมระหว่างนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในวัยก่อนอนุบาลกับนักเรียนปกติ พบว่าครูที่สอนนักเรียนปกติในระดับดังกล่าว มีเจตคติในทางบวกต่อการเรียนร่วม และยังพบอีกว่าครูที่เคยมีประสบการณ์กับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ มีเจตคติในทางบวกต่อนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ และต่อการเรียนร่วมมากกว่าครู ที่ไม่มีประสบการณ์ตรงกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ เป็นสิ่งควรต้องทำและเสนอแนะเพิ่มเติมว่าการจัดการเรียนร่วมระหว่างนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ กับนักเรียนปกติสามารถทำได้ตั้งแต่ในระดับก่อนอนุบาล

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมดที่กล่าวมา พอสรุปได้ว่า สภาพแวดล้อมจะมีผลต่อการจัดการเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งหมายถึง การจัดเตรียมความพร้อมก่อนที่จะมีการจัดการเรียนร่วม จะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนร่วมระหว่างนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษกับนักเรียนปกติ มีจุดมุ่งหมายที่จะจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เรียนร่วมกับนักเรียนปกติ โดยมุ่งให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษตอบสนองต่อสภาพแวดล้อม ในการที่จะให้นักเรียนตอบสนองได้เป็นปกติมากขึ้นเรื่อย ๆ นั้น จำเป็นต้องจัดเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ ของโรงเรียนที่จะเปิดการเรียนร่วม เพื่อให้การเรียนร่วมประสบผลสำเร็จ คือ อาคารสถานที่ อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ บุคลากร การประชาสัมพันธ์ และต้องคำนึงถึงความพร้อมของผู้บริหาร ตลอดจนครูผู้สอนว่ามีทัศนคติต่อการเรียนร่วมไปในทางทิศใด ถ้ามีความพร้อมในด้านดังกล่าวแล้ว จะทำให้การเปิดการเรียนร่วมประสบผลสำเร็จได้